

Yrittäjyyskasvatuspäivät 2025

Entrepreneurship Education Conference 2025

Muutosten tekijät yrittäjyyskasvatuksessa
24.-25.9.2025, Tampere

Changemakers in Entrepreneurship Education
24.-25.9.2025, Tampere

Abstraktikirja

Book of abstracts

JÄRJESTÄJÄT

YHTEITYÖSSÄ

Tampereen yliopiston
normaalikoulun lukio

ABSTRAKTI

Contents

ABSTRAKTI	3
1. Korkeakoulujen muuttuva yrittäjyyskasvatus	5
2. Korkeakoulun panostukset yrittäjyyteen vaikuttavat myös organisaation omaan innovaatiokyvykkyyteen.....	6
3. Yrittäjyys nousussa? Yrityksen perustamisaktiivisuuden muutos korkeakouluopiskelijoilla vuosina 2008–2024.....	8
4. Opettajan autonomia ja toimijuus yrittäjyyskasvatuksessa.....	9
5. Exploring the Role of Lived Experiences in Entrepreneurship Education Pedagogy 10	
6. Luovien alojen osaajien yrittäjyysvalmiuksien parantaminen osuuskuntavalmennuksen avulla	11
7. Puhutaan hyvää työstä – Tampereen yhteinen työelämäkasvatuspolku taaperosta tohtoriin.....	13
8. Nuorten yrittäjien tulkintoja yrittäjyystaidoista	15
9. Muusamentorointi – Uutta osaamista, uudenlaista otetta ja yhteisöllisyyttä työelämään	17
10. Toivo maahanmuuttajan yrittäjyyden mahdollistajana.....	18
11. Professional Noticing yrittäjyyskasvatuksessa: kohti yrittäjyyslähdeistä asennetta korkeakouluissa	20
12. Opettajankoulutuksen antamat valmiudet yrittäjyyskasvatukseen: opettajaopiskelijoiden kokemusten tarkastelu	22
13. AMK-opiskelijoiden ajatuksia työelämästä, yrittäjyydestä ja tulevaisuudesta	24
14. Yrittäjyyttä syventävinä opintoina terveysteknologia-alalle Tampereen korkeakouluyhteisössä yhteistyössä työelämäkumppanien kanssa	28
15. Kestävän yrittäjyyden apuraha kannustaa kokeiluihin ja oppimiseen Tampereen korkeakouluyhteisössä	29
16. OSAO Bisnesmajakka – esihautomo henkilökohtaisen valmentamisen ja toiminnallisen yrittäjyyden mahdollistajana.....	31
17. Käytännöllinen kehittämistyö/tapaus: Yrittäjyyskasvatuksen vaikutusten mittaaminen yrittäjyysosaamisen palveluissa	33
18. Yrityskauppa – elämäsi diili: Yrittäjäksi ostamalla yritys -materiaali ja oppilaitosyhteistyö.....	34
19. Yhteiskunnallisten yritysten osaamiskeskus yrittäjyysvalmiuksien uudistajana ..	35

20.	Maakunnallisen yrittäjyyskasvatuksen tavoitteet ja toteutus yhteisesti	37
21.	Novel and Inclusive Group Mentoring to Foster Entrepreneurial Skills Development	38
22.	Arvopohjan kehittyminen ja energiatehokkuus maakunnallisissa yrittäjyyskasvatuksen strategioissa	39
23.	Tekoälylukutaito osana yrittäjyyskasvatusta.....	41
24.	From Competence to Confidence: Student Reflections on an Intercultural Design Thinking Experience.....	42
25.	Me osataan! Yrittäjyyskasvatuksella vahvempia työelämätaitoja ammatillisessa koulutuksessa tuen tarpeessa oleville opiskelijoille	43
26.	Kieli, kulttuuri ja kasvu – OPS-uudistus rakentamassa tulevaisuuden yrittäjyysyhteisöä.....	45
27.	Pk-yritysten TKI-polku: vertailevia kokemuksia erilaisista lähestymistavoista	47
28.	Näyttöön perustuvat menetelmät tuovat systemaattisuutta yrittäjän päätöksentekoon.....	49
29.	Luokanopettajaopiskelijoiden itsearviointia opintojensa yrittäjämäisyydestä	52
30.	Yrittäjyyskasvatuksen ilmentymiä erään lukion yrittäjyyskasvatuksen työpajasta	53
31.	Opiskelijoiden psykologisen omistajuuden ja itsensä rakentamisen tukeminen korkeakoulutuksessa: Polkuja sitoutumiseen, kasvuun ja tiedon luomiseen.....	54
32.	Yrittäjyyden ideologinen ohjaus perusopetuksessa	55
33.	Yrittäjien integroiminen korkeakoulujen yrittäjyyskasvatukseen: haasteiden ja ratkaisuehdotuksien äärellä	57
34.	Yrittäjyyspainotteinen sairaanhoitajakoulutuksen aloitus	58

1. Korkeakoulujen muuttuva yrittäjyyskasvatus

Johanna Österberg-Högstedt, Centria-ammattikorkeakoulu

Työpajan tarkoituksena on kartoittaa opettajien näkemyksiä yrittäjyysopetuksesta ja oppimistarpeista korkeakouluissa ja keskustella haasteista nykypäivän tilanteessa, jossa oppiminen monimuotoistuu, siirtyy virtuaaliympäristöihin ja tekoäly tulee osaksi toimintaa.

Hyvänä pohjana korkeakoulujen opetuksessa on toiminut esimerkiksi EntreComp; entrepreneurship competence framework. (EntreComp: a practical guide) viitekehys, joka on Euroopan komission vuonna 2016 lanseeraama viitekehys, joka määrittelee yrittäjyysosaamisen keskeiset osa-alueet. Malli jakaa yrittäjyysosaamisen kolmeen pääalueeseen: ideoiden ja mahdollisuuksien tunnistamiseen, resurssien hallintaan ja toimeenpanokykyyn. Yrittäjyystaitojen kehittymistä korkeakoulussa, etenkin geneeristen taitojen ja erikoistaitojen vaikutusta kehitykseen on tutkittu (Ferrerias-Garcia, Sales-Zaguirre & Zerrade-López 2021) kuten myös AI:n vaikutuksia yrittäjyysopetukseen (Thottoli, Cruz, Al Abri 2024). Yrittäjyyskasvatusta on tarkasteltu opetushenkilöstön preferenssien näkökulmasta (Nikoy, Brush & Wraae 2023) ja opettajien näkemyksiä omasta osaamisestaan yrittäjyysopettajina yliopistossa on tutkittu (Neergård & Roald 2024). Yrittäjyysopetuksen pedagogista muutosta ovat tutkineet esimerkiksi Politis, Gabrielsson, Aaboen & Haneberg (2025).

Työpajassa haluamme keskustella siitä, kuinka varmistamme yrittäjyystaitojen kehityksen ja ajanmukaisen opetuksen toimintaympäristön muutoksessa. Mitkä ovat yrittäjyyskasvatuksen opetusmenetelmät ja pedagoginen näkökulma korkeakouluopetuksessa tällä hetkellä, millaisia malleja ja kokemuksia löytyy. Millainen toimintamalli palvelee parhaiten korkeakouluopiskelijoita, erilaisia oppijoita, erilaisissa tilanteissa ja heidän eritasoisia odotuksiaan huomispäivän yrittäjyysopetuksessa korkeakoulussa? Työpajassa keskustellaan opiskelijoiden tarpeista ja moninaisuudesta, opettajien kokemuksista, sekä käytetyistä työtavoista, työkaluista. Tavoitteena on uudenlaisen yrittäjyyskasvatusmallin hahmotteleminen korkeakouluopintoihin.

Avainsanat: Korkeakoulut, Opetusmenetelmät, Tulevaisuus, Yrittäjyyskasvatus

2. Korkeakoulun panostukset yrittäjyyteen vaikuttavat myös organisaation omaan innovaatiokyvykkyyteen

Kati Peltonen, LAB-ammattikorkeakoulu

Sanna Joensuu-Salo, Seinäjoen ammattikorkeakoulu

Minna Hämäläinen, LUT-yliopisto

Tämän tutkimuksen tavoitteena on tarkastella, miten korkeakoulun yrittäjyyden edistäminen vaikuttaa sen innovaatiokyvykkyyteen. Innovaatiokyvykkyys tarkoittaa henkilökohtaista tai tiimikohtaista kykyä innovoida (Hero et al., 2017) sekä hyödyntää tietopohjaa ja resursseja, jotka edistävät innovaatioita (Lawson ja Samson, 2001). Vaikka innovaatiokyvykkyyttä on tutkittu monista näkökulmista (Mendoza-Silva, 2021), sen kehittyminen nähdään moniulotteisena ilmiönä, ja tarvitaan syvempää ymmärrystä sen määrittävistä tekijöistä, jotta organisaatiot voivat parantaa kilpailukykyään.

Tässä tutkimuksessa keskitytään kahteen näkökulmaan innovaatiokyvykkyyttä selittävänä tekijänä: miten korkeakoulun henkilöstö kokee johdon tuen yrittäjyyden edistämiseen ja miten oppilaitos tukee opiskelijoiden yrittäjyyttä. Aineisto kerättiin kahdesta suomalaisesta ammattikorkeakoulusta marraskuussa 2024–tammikuussa 2025, ja siihen vastasi 134 henkilöstön jäsentä. Innovaatiokyvykkyyttä mitattiin kuuden väittämän avulla (Hurtado-Palomino ym., 2022), ja sen reliabiliteetti oli hyvä (AVE 0,70, faktorilataukset 0,79–0,86). Johdon tukea mitattiin kolmen kysymyksen avulla aiempaan amk-opettajamittaristoon perustuen (AVE 0,80, faktorilataukset 0,84–0,98). Opiskelijoiden yrittäjyyden tukemista mitattiin kolmen kysymyksen avulla (Franke ja Luthen, 2004; Geisler, 2013), ja sen reliabiliteetti oli hyvä (AVE 0,88, faktorilataukset 0,79–0,89). Kontrollimuuttujana käytettiin korkeakoulua.

Lineaarinen regressioanalyysi osoitti, että johdon tuki yrittäjyyden edistämisessä selittää merkittävästi ($\beta=0,38$, $p<0,001$) henkilöstön kokemusta

innovaatiokyvykkyydestä. Samoin opiskelijoiden yrittäjyyttä tukeva toimintakulttuuri selittää merkittävästi innovaatiokyvykkyyttä ($\beta=0,33$, $p<0,001$). Koko malli selittää innovaatiokyvykkyyden vaihtelusta 56 prosenttia, ja malli pätee molemmissa ammattikorkeakouluissa.

Tutkimus tarjoaa uutta tietoa siitä, miten johto ja kulttuuri vaikuttavat innovaatiokyvykkyyteen. Teoreettisesti se vahvistaa johtamisen ja kulttuurin merkitystä innovatiivisuuden edistämisessä, ja käytännössä se tarjoaa suosituksia korkeakoulujen ja politiikan kehittäjille innovaatiokyvykkyyden parantamiseksi.

Avainsanat: Innovaatiokyvykkyys, yrittäjyyden edistäminen, johdon tuki

3. Yrittäjyys nousussa? Yrityksen perustamisaktiivisuuden muutos korkeakouluopiskelijoilla vuosina 2008–2024.

Sanna Joensuu-Salo, Seinäjoen ammttikorkeakoulu

Anmari Viljamaa, Seinäjoen ammattikorkeakoulu

Elina Varamäki, Seinäjoen ammattikorkeakoulu

Emilia Kangas, Seinäjoen ammattikorkeakoulu

Viimeisten 15 vuoden aikana korkeakouluissa on tehty monipuolisia toimenpiteitä yrittäjyyden ja yrittäjyyskasvatuksen edistämiseksi. Korkeakoulut ovat vastanneet itse sen sisällyttämisestä strateKorkeakoulun panostukset yrittäjyyteen vaikuttavat myös organisaation omaan innovaatiokyvykkyyteen

gioihin ja opetussuunnitelmiin, jolloin johdon roolin on todettu olevan ratkaiseva linjausten toimeenpanossa, yhteistyön rakentamisessa ja toiminnan ohjauksessa (Borhani ym., 2020). Onnistunut toteutus vaatiikin institutionaalista ja strategista ohjausta (Peltonen, 2014; Birdthistle, Hynes & Fleming, 2007). Edistämistyön vaikutusten tuloksia ei kuitenkaan ole arvioitu pitkällä aikavälillä. Tässä tutkimuksessa selvitetään ensimmäisen vuoden korkeakouluopiskelijoiden yrityksen perustamisaktiivisuuden muutosta vuosina 2008–2024 ja siihen vaikuttavia tekijöitä. Aineistona toimii Entre Intentio -mittarin avulla kerätty aineisto aina vuodesta 2008 vuoteen 2024 Seinäjoen ammattikorkeakoulun ensimmäisen vuoden opiskelijoilta. Vastauksia on yhteensä 6 927. Ensimmäinen aikasarja on vuosilta 2008-2013 (n=3616) ja toinen vuosilta 2018-2024 (n=3756). Tutkimuksessa vastataan seuraaviin tutkimuskysymyksiin: 1) Miten yrityksen perustamisaktiivisuus on muuttunut vuodesta 2008 vuoteen 2024? ja 2) Miten opiskelijan pohjakoulutus, isän ja äidin yrittäjyys, sukupuoli ja koulutusala selittävät yrityksen perustamisaktiivisuutta? Tulokset osoittavat, että ensinnäkin yrityksen perustamisaktiivisuus on noussut ja yrityksen perustaminen oli aktiivisinta yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alalla. Miesten ja naisten välillä on eroa yrityksen perustamisaktiivisuudessa - molemmilla sukupuolilla aktiivisuus on noussut, mutta miehet ovat edelleen aktiivisempia yrityksen perustamisessa. Tulokset myös osoittavat, että lukiopohjalta opiskelevat ovat vähiten aktiivisia perustamaan yrityksiä korkeakouluopintojen ensimmäisen vuoden aikana. Myös vanhempien yrittäjyys vaikuttaa. Logistinen regressioanalyysi vahvistaa tulokset: perustamisaktiivisuutta selittävät positiivisesti isän yrittäjyys, ammatillinen pohjakoulutus, koulutusala (yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala), aikasarja (vuodet 2018–2024) sekä negatiivisesti sukupuoli (nainen). Näyttäisi siis siltä, että yrittäjyyden tukemisessa on onnistuttu ja opiskelijat ovat valmiimpia perustamaan yrityksiä jo ensimmäisenä opintovuonna.

4. Opettajan autonomia ja toimijuus yrittäjyyskasvatuksessa

Piia Kolho, Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Tutkimus tarkastelee opettajan autonomian ja toimijuuden merkitystä yrittäjyyskasvatuksen toteutuksessa suomalaisessa ammatillisessa toisen asteen koulutuksessa. Yrittäjyys nähdään yhä tärkeämpänä osana tulevaisuuden työelämätaitoja, ja sen opettaminen vaatii aktiivista ja osallistavaa pedagogista lähestymistapaa. Tutkimus perustuu laajaan määrälliseen kyselyaineistoon (n = 800–900) ja laadullisiin haastatteluihin (n = 8), joiden avulla selvitettiin, miten opettajan autonomia ja toimijuus ilmenevät käytännön opetustyössä yrittäjyyskasvatuksen kontekstissa.

Tulokset osoittavat, että pelkkä autonomia – opettajan vapaus tehdä pedagogisia päätöksiä – ei yksinään riitä turvaamaan laadukasta yrittäjyyskasvatusta. Keskeistä on toimijuus, eli opettajan aktiivinen rooli oman työnsä kehittäjänä, oppimisympäristöjen muokkaajana ja opiskelijoiden ohjaajana. Toimijuus ilmenee esimerkiksi halukkuutena kehittää oppilaitoksen yrittäjyyskasvatuslinjauksia ja osallistua alueelliseen yhteistyöhön. Opettajan omalla yrittäjäkokemuksella ja erityisesti ammatillisella identiteetillä on vaikutusta toimijuuden toteutumiseen.

Tutkimuksessa kehitettiin teoreettinen malli, joka yhdistää opettajan autonomian, toimijuuden ja pedagogiset päätökset toisiinsa. Malli havainnollistaa, miten nämä tekijät vaikuttavat toisiinsa ja muodostavat perustan tarkoituksenmukaiselle yrittäjyyskasvatukselle. Tulokset tarjoavat käytännön suosituksia ammatillisen koulutuksen johtamiselle, opettajankoulutukselle ja koulutuspoliittiselle päätöksenteolle.

Tutkimus täydentää olemassa olevaa kirjallisuutta osoittamalla, että opettajan autonomian ja toimijuuden vuorovaikutus on ratkaisevaa yrittäjyyskasvatuksen onnistumisessa.

Avainsanat: yrittäjyyskasvatus, ammatillinen opettaja, autonomia, toimijuus

Lähde: Kolho, P. (2024b). Teacher autonomy and agency facilitating entrepreneurship education – A study of Finnish vocational education and training. [Tohtorin väitöskirja, LUT Yliopisto]. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-412-164-4>

5. Exploring the Role of Lived Experiences in Entrepreneurship Education Pedagogy

Moses Osofero, Florida Gulf Coast University

Purpose: This retrospective study explores the often-overlooked but essential role of students' taken-for-granted lived experiences in entrepreneurship education (EE) pedagogy and its effectiveness. It argues that entrepreneurship is a unique journey filled with peculiar individual experiences, and that these experiences serve as an essential part in the making of the entrepreneur, personally and professionally.

Design/Methodology/Approach: Qualitative semi-structured one-on-one interviews were conducted with a random sample of eight entrepreneurs across Finland and Nigeria. Relevant questions delved into the early years of the entrepreneurs, especially their childhood experiences, and how they relate to the entrepreneurs' eventual decisions to create new ventures. Subjecting the data to the thematic analysis process led to the identification of themes, enhancing our understanding of the experiential components of the entrepreneurship process as a journey.

Motivation: There is a growing awareness of the importance of entrepreneurship education in the making of entrepreneurs. This has led to a global call to integrate entrepreneurship into education curricula at all levels. This study is motivated by a quest to explore the role of individual lived experiences of students in the effectiveness of entrepreneurship education pedagogy.

Contribution: This study's findings can potentially transform entrepreneurship education practices significantly and enhance entrepreneurship development. It offers a new perspective by shedding light on the previously overlooked area of lived experiences and their role in shaping individual entrepreneurial development. It argues that considering these experiences provides a deeper insight into becoming an entrepreneur and offers recommendations on how entrepreneurship education pedagogy can be more effective.

Keywords: Entrepreneurship Education (EE), Experience, Pedagogy, Retrospective Study.

6. Luovien alojen osaajien yrittäjyysvalmiuksien parantaminen osuuskuntavalmennuksen avulla

Kaisa Suokas, Humanistinen ammattikorkeakoulu

Petri Katajarinne, Humanistinen ammattikorkeakoulu

Työskenteleminen luovalla alalla on vaikeutunut merkittävästi viime vuosina ensin koronapandemian rajoitustoimien, ja sen jälkeen mittavien taide- ja kulttuurialalle suuntautuneiden rahoitusleikkausten vuoksi. Myös toimintaedellytykset luovan alan yritystoimintaan ovat heikentyneet. Vaihtoehdoksi luovan työn harjoittamiselle ovat nousseet osuuskunnat, joissa yrittämisen vastuut jaetaan yhdessä muiden kanssa, mutta omaa luovaa ammattiaan pääsee toteuttamaan itsenäisesti. Luovien alojen osuuskuntia tutkittaessa on kuitenkin havaittu, että osuuskunnat tarvitsisivat toimintansa kehittämiseksi koulutusta ja neuvontaa yritystoiminnan eri osa-alueista (Sivonen & Saukkonen, 2014).

CreaCoop -hankkeessa luovien alojen osuuskuntien toimintaa kehitetään osuuskuntien valmennusohjelman avulla. Valmennuksessa syvennyttään esimerkiksi osuuskuntien liiketoiminnan kehittämiseen, palvelumuotoiluun, tuotteistamiseen ja markkinointiin. Tavoitteena on kehittää toimijoiden yrittäjyystaitoja, parantaa heidän valmiuksiaan menestyvien osuuskuntien hallinnointiin, ja yleisesti vahvistaa yrittäjämäistä kulttuuria luovilla aloilla. Osuustoimijoiden osaamisen tueksi järjestetään myös osuustoiminnan perusteita sekä osuuskunnan johtamista ja hallinnointia käsitteleviä verkkokursseja. Hankkeen kohderyhmänä ovat varsinaissuomalaiset luovan alan osuuskunnat.

Osuuskuntien valmennusohjelmassa 12/2024-2/2027 on mukana sekä perustamisvaiheessa 11levia että jo toimivia osuuskuntia. Valmennuksen aluksi osuuskunnat kartoittavat toiminnastaan käytänteitä ja toimintatapoja, jotka kaipaavat kehittämistä. Valituille kehittämiskohteille tehdään kehittämissuunnitelma ja käynnistetään kehittämistyö. Hankkeen osuuskunta-asiantuntijat ovat prosessissa mukana tunnistamassa tarpeita, ohjaamassa kehittämistyötä ja sparraamassa osuuskuntia. Valmennukseen kuuluu sekä osuuskuntakohtaista sparrausta että kaikkien valmennettavien osuuskuntien yhteisiä tapaamisia. Valmennustapaamisten myötä muodostuu myös osuustoimijoiden verkostoja, joiden avulla luovan alan tekijät voivat toteuttaa yhteisiä projekteja, jakaa kokemuksia ja kysyä neuvoa toisiltaan.

Esityksessä esittelemme case-tapauksena luovien alojen osuuskuntavalmennuksen. Käymme läpi kohderyhmän tunnistamia yleisimpiä osuuskuntien kehittämistarpeita, osuuskunnissa toimivien tekijöiden osaamistarpeita sekä niiden pohjalta tehtyjä kehittämissuunnitelmia. Esittelemme myös valmennuksesta saatuja palautteita ja alustavia tuloksia. CreaCoop on ESR+rahoitteinen Humakin toteuttama hanke.

Avainsanat: osuuskunnat, yrittäjyys, luovat alat, yhteisöllinen yrittäminen, yrittäjyysosaaminen Alateema: Yrittäjyyskasvatus ja yhteiskunnan muutos

Lähteet: Sivonen, O. & Saukkonen, P. (2014). Taide- ja kulttuurialan osuuskunnat Suomessa.

Cuporen verkkojulkaisuja 22. Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissäätiö.

<https://www.cupore.fi/images/tiedostot/osuuskuntaraportti-3.pdf>

7. Puhutaan hyvää työstä – Tampereen yhteinen työelämäkasvatuspolku taaperosta tohtoriin

Laura-Leena Leiwo

Nuorten vuoden 2024 Tulevaisuusraportin mukaan nuorten innostus työelämään on laskenut merkittävästi vuodesta 2018. Vuonna 2024 jopa 37 % nuorista mainitsee pelkäävänsä työelämän kuormittavuutta. Samanaikaisesti kiinnostus yrittäjyyteen ja kokemus omista työelämävalmiuksista on kuitenkin kasvanut.

Yritteliäs Tampere on varhaiskasvatuksesta korkeakoulutukseen ja työelämään ulottuva verkosto, jonka tavoitteena on edistää työelämäkasvatusta kaikilla koulutusasteilla. Verkostoon kuuluu henkilöstöä varhaiskasvatuksesta ja esiopetuksesta, kaikilta kouluasteilta, korkeakoulutuksesta ja työelämästä. Työelämäkasvatuksella verkostomme tarkoittaa erityisesti sinnikkyys-, yrittäjyys- ja työelämätaitoja.

Tampereen työelämäkasvatuspolku on yhtenäinen, informatiivinen ja innostava polku varhaiskasvatuksesta aina korkeakoulutukseen, taaperosta tohtoriin. Se on kokonaiskuva Tampereen kaupungin eri kasvatus- ja koulutusasteiden tarjonnasta sekä yhteisestä missiosta. Yhteinen polku tukee jokaisen kasvatusvaiheen organisaatioita ja opettajia tarjoamaan laadukasta ja yhdenvertaista työelämäkasvatusta uudistuvaa työelämää varten. Tärkeintä on, että oppijat saavat tietyt tiedot ja taidot ja että heille kehittyisi työelämään myönteinen asenne, jotta työelämään siirtyminen olisi sujuvaa.

Tärkeimmät toimijat työelämäkasvatuspolulla ovat lapset ja nuoret ja heidän huoltajansa sekä aikuiset oppijat, oppilaitosten henkilöstö sekä työelämäkumppanit. Vaikka kullakin polun osalla on omat toimenpiteensä ja oppimistavoitteensa, on tärkeää, että kasvatustalon henkilöstönä olemme tietoisia toistemme tekemisestä ja työelämäkasvatuskokonaisuudesta Tampereella.

Tavoitteena on, että oppija, joka käy Tampereen kaupungin työelämäpolun varhaiskasvatuksesta korkeakoulutukseen asti, kerryttää taatusti tietyt sinnikkyteen, yrittäjämäisyyteen ja työelämään liittyvät taidot.

Työelämäkasvatuspolun työstö alkoi syksyllä 2023. Olemme käyneet läpi opetussuunnitelmia, kaupungin nykyistä kokonaiskuva, järjestäneet ”Puhutaan hyvää työstä” -Työelämäviikkoa sekä keränneet jatkuvaa palautetta esimerkiksi johtoryhmiltä ja työelämäkumppaneilta. Polkua on kehitetty yhteisten keskustelujen ja palautteiden pohjalta ketterästi. Syksyllä 2025 polun on tarkoitus siirtyä jalkautumisvaiheeseen, jossa kerätään vielä palautetta henkilöstöltä ja oppijoilta.

Avainsanat: työelämäkasvatus, työelämäkasvatuspolku

Lähde: Nuorten Yrittäjyys ja Talous: Nuorten Tulevaisuusraportti 2024. NYT
Nuorten tulevaisuusraportti – NYT

8. Nuorten yrittäjien tulkintoja yrittäjyystaidoista

Anu Raappana, LUT-yliopisto

Tässä tutkimuksessa tarkastelen nuorten yrittäjien näkemyksiä ja tulkintoja yrittäjyyden edellyttämistä taidoista ja tiedoista. Erityisesti keskityn siihen, miten nuoret yrittäjät kokevat tekemällä oppimisen merkityksen yrittäjyystaitojen kehittämisessä. Tutkimukseni pohjautuu proteaaniseen urateoriaan (*protean career theory*), joka korostaa yksilön itseohjautuvuutta, sopeutumista, arvolähtöisyyttä, joustavuutta ja elinikäistä oppimista urakehityksessä (esim. Gubler ym. 2014; Sargent & Domberger, 2007). Teoria toimii sekä aineiston analyysin viitekehyksenä että tulosten tulkinnan perustana.

Tutkimukseni tavoitteena on kuvata ja luoda uutta ymmärrystä siitä, miten nuoret yrittäjät itse tulkitsevat yrittäjyystaitojen kehittymistä käytännön kokemusten kautta. Tämä näkökulma on jäänyt varsin vähälle huomiolle yrittäjyyskasvatustutkimuksessa, vaikka erilaisia urateorioita on hyödynnetty laajasti esimerkiksi yksilöiden yrittäjyysintention ymmärtämisessä (esim. Baluku ym. 2018; Kim ym. 2022).

Tutkimustani ohjaavat seuraavat tutkimuskysymykset:

1. Miten nuoret yrittäjät kokevat tekemällä oppimisen merkityksen yrittäjyystaitojen kehittämisessä?
2. Mitä taitoja he pitävät keskeisinä yrittäjyydessä ja miten ne ovat kehittyneet?

Tutkimus perustuu laadulliseen aineistoon, joka on kerätty haastattelemalla 20 nuorta yrittäjää eri toimialoilta. Haastattelut toteutettiin keväällä 2025, ja ne olivat puolistrukturoituja. Aineisto analysoitiin teoriaohjaavalla sisällönanalyysillä, jossa proteaaninen urateoria toimi analyysin viitekehyksenä.

Tutkimukseni tarjoaa uudenlaisen teoreettisen näkökulman nuorten yrittäjien yrittäjyysvalmiuksien kehittymisen ymmärtämiseen. Lisäksi se tuo esiin kokemuksellisen oppimisen merkityksen, vahvistaen yrittäjyyskasvatuksen tutkimusta.

Alustavat analyysitulokset osoittavat, että nuoret yrittäjät pitävät käytännön kokemusta ja tekemällä oppimista keskeisinä tekijöinä yrittäjyystaitojen kehittämisessä. Haastateltavat korostivat erityisesti ongelmanratkaisukykyä, luovuutta ja sopeutumiskykyä tärkeinä taitoina, joita he ovat kehittäneet käytännön työssä. Lisäksi he toivat esiin verkostoitumisen ja yhteistyötaitojen merkityksen yrittäjyyden toteuttamisessa.

Haastateltavat eivät kokeneet yrittäjyyttä itsessään vaikeana tai hankalana, vaan tunnistivat useita tekijöitä, jotka yrittäjyyden myötä ovat kehittäneet heidän osaamistaan laaja-alaisesti ja edistäneet työuraa. Kiinnostavaa on myös se, että jokainen haastateltu totesi, ettei yrittäjyyteen liity mitään, mitä ei voisi oppia. Tutkimus tuo esiin myös sen, että muodollinen koulutus koetaan hyödylliseksi, mutta ei riittäväksi yrittäjyystaitojen kehittämisessä. Nuoret yrittäjät kokivat saamansa ohjauksen merkitykselliseksi. Alustavina

johtopäätöksinä voidaan todeta myös, että tekemällä oppiminen on olennainen osa nuorten yrittäjien taitojen kehittämistä.

Tutkimukseni tuottaa kiinnostavan näkökulman yrittäjyyskasvatuksen kehittämiseksi ja kytkee urateorian ja yrittäjyyskasvatuksen toisiinsa uutta luovalla tavalla. Tämä tutkimus täydentää erityisesti formaaliin koulutukseen painottuvaa yrittäjyyskasvatustutkimusta ja tarjoaa käytännönläheistä tietoa opetuksen ja koulutuksen kehittämiseen. Tutkimuksen teoreettinen kontribuutio muodostuu proteaanisen urateorian soveltamisesta yrittäjyyskasvatuksen kontekstiin luoden uutta suomalaiseen yrittäjyyskasvatuksen tutkimukseen ja avaten uusia tutkimusmahdollisuuksia. Teoria tarjoaa viitekehyksen yksilölähtöisen, joustavan ja arvolähtöisen urakehityksen tarkasteluun, mikä antaa näkökulman myös nykyajan työelämän muutosten tarkasteluun.

Lähteet

- Baluku, M. M., Löser, D., Otto, K., & Schummer, S. E. (2018). Career mobility in young professionals: How a protean career personality and attitude shapes international mobility and entrepreneurial intentions. *Journal of Global Mobility*, 6(1), 102-122.
- Gubler, M., Arnold, J., & Coombs, C. (2014). Reassessing the protean career concept: Empirical findings, conceptual components, and measurement. *Journal of organizational behavior*, 35(S1), S23-S40.
- Kim, S., Hood, M., Creed, P., & Bath, D. (2022). "New career" profiles for young adults incorporating traditional and protean career orientations and competencies. *Career Development International*, 27(5), 493-510.
- Sargent, L. D., & Domberger, S. R. (2007). Exploring the development of a protean career orientation: values and image violations. *Career development international*, 12(6), 545-564.

9. Muusamentorointi – Uutta osaamista, uudenlaista otetta ja yhteisöllisyyttä työelämään

Kaisa Kokko, Tampereen ammattikorkeakoulu

Vuonna 2024 alkaneen MUUSA ESR+ hankkeen tavoitteena on parantaa työelämässä olevien ja sinne siirtyvien osaamista ja kyvykkyyksiä luomalla uudenlaisia osuvia ja puhuttelevia käytäntöjä yksilöllisen, mutta samalla yhteisöllisen kasvun tukemiseksi. Tämä tehdään yrittäjämäisen toimintakulttuurin ja startup-palvelujen hengessä, mutta osallistujien arvot ja tarpeet edellä. Hanketta toteuttamassa ovat Turun Yliopiston kauppakorkeakoulun sekä Tampereen Ammattikorkeakoulun yrityskasvatuksen asiantuntijat.

Hankkeessa luodun MUUSA-konseptin avulla Varsinais-Suomesta ja Pirkanmaalta tunnistetaan *muusamentoreita*, joilla jokaisella on omanlaisensa profiili tämän ajan maailmaan, olemiseen ja tekemiseen. Osallistujat valitsevat heistä itselleen sopivan muusamentorin.

Muusamentorinsa inspiroimana ryhmä tutustuu ja työstää yhdessä yksilöllisiä ja yhteisiä tavoitteita MUUSA-hankkeen fasilitaattorien tukemana. Tavoitteena on osallistujien itsetuntemuksen, minäpystyvyyden ja osaamisen edistäminen. Lisäksi luodaan uusia, entistä monimuotoisempia yhteisöjä yhteiskehittämiseen. Näissä uusissa verkostoissa osallistujat voivat löytää uudelle osaamiselleen vastakaikua ja jopa toimintaa, jossa yrittäjämäinen toiminta ja yrittäjäyys voivat tuntua luonnollisilta ja oikeilta toimintatavoilta.

Yrittäjämäistä positiivista ja kestäväällä tavalla luotua asennetta tarvitaan yhteiskunnassa lisää, mutta monimuotoisempana kuin mitä nykyiset palvelut tarjoavat. Hankkeessa luodaan MUUSAtoimintamalli, joka täydentää ja laajentaa yrittäjämäisen toiminnan ja startup-palvelujen tarjontaa entistä laajemmalle joukolle työikäisiä ja työelämässä olevia. MUUSA-toimintamalli tukee erilaisten työelämässä olevien ja sinne siirtyvien tarpeita ja arvoja muusamaisella tyylillä – vahvistaen jokaisen omaa ja yhteistä tekemistä ja olemista.

Muusamentorointia on nyt toteutettu yhden pilottikierroksen verran, yhteensä yli sata aiheesta kiinnostuneen henkilön voimin. Mentorointiin osallistuneilta kerätyn alkua- ja loppukartoituksen mukaan valtaosa sai ryhmätapaamisista lisää rohkeutta ja itseluottamusta, energiaa, inspiraatiota ja/tai ideoita, tukea ja työkaluja oman polun löytämiseen sekä uusia verkostoja. Nyt hanke etenee kohti toista pilottia, jossa hyödynnetään ensimmäiseltä kierrokselta saatuja oppeja.

Avainsanat: mentorointi, itsetuntemus, työelämä, yrittäjäyys

Luokka: b, käytännöllinen kehittämistyö

10. Toivo maahanmuuttajan yrittäjyyden mahdollistajana

Maija Suonpää, Haaga-Helia ammattikorkeakoulu

Satu Bethell, Laurea ammattikorkeakoulu

Yrittäjyyteen tarvitaan paitsi ajatus ideasta ja intohimosta myös suotuisat olosuhteet, jotka edistävät yksilön kasvua yrittäjyyteen. Kasvu yrittäjyyteen edellyttää muun muassa yrittäjyystaitojen oppimista, omien arvojen tunnistamista, toimijuuden sekä yrittäjäidentiteetin vahvistumista. Yrittäjyyteen kasvaminen ei ole lineaarinen vaan hidas orgaaninen prosessi, jossa tulisi olla tilaa myös epävarmuudelle ja keskeneräisyydelle. Siihen liittyy erilaisia vaiheita kuten omien potentiaalien tunnistaminen, niiden tutkiminen, hauduttelu ja toimeenpaneminen. Tämä on ristiriidassa tässä ajassa vahvasti läsnä olevien nopeuden ja tehokkuuden vaatimusten kanssa.

Tapauskuvauksen tarkoituksena on kuvata luovan työskentelyprosessin mahdollisuuksia maahanmuuttajille suunnatussa yrittäjyysvalmennuksessa. Luovassa työskentelyprosessissa vahvistetaan ja kannustetaan yksilön piilevien potentiaalien ja vahvuuksien esilletuomisessa. Luovassa prosessissa ryhmän tuki, reflektointi ja vastavuoroisuus luovat tilaa ajatusten ja tunteiden jakamiselle sekä toivon ja merkityksellisyyden syntymiselle. Toivo syntyy oman äänen löytymisestä ja oman potentiaalin tunnistamisesta (Barnett 2007). Maahanmuuttajalle toivo merkitsee mahdollisuutta edetä omalla urapolulla ja löytää sen kautta oma paikkansa uudessa asuinmaassa.

Yrittäjyysvalmennus on osa Euroopan unionin rahoittamaa hanketta. Hankkeen aikana valmennusta toteutetaan neljä kierrosta vuosien 2024-2026 aikana. Tavoitteena on, että valmennuksen jälkeen osallistuja

- tunnistaa omaa osaamistaan, ymmärtää yrittäjyyden mahdollisuuksia ja tietää, miten kehittää valmiuksiaan edelleen,
- työstää yritysideaansa, saa tukea verkostolta ja näkee yrittäjyyden mahdollisuutena omalla urapolullaan.

Jokaisella valmennuskierroksella on 4-5 työpajaa, joista kukin työpaja kestää 3-4 tuntia. Työpajojen keskeisenä menetelmänä on luova työskentelyprosessi, jota täydentävät tietoiskut yrittäjyyteen liittyvistä teemoista.

Työpajoissa osallistujat ovat kirjoittaneet anonyymejä reflektioita, joista on noussut seuraavia teemoja: Osallistujat kokivat valmennuksen vahvistavan uskoa omaiin mahdollisuuksiinsa ja auttavan tunnistamaan piileviä vahvuuksia. He kohtasivat pelkojaan ja näkivät itsensä kykenevinä kulkemaan kohti omaa yrittäjyyspolkua.

Toivo syttyi, kun kokemus muuttui oivallukseksi: "Minussa on potentiaalia" ja "Myös maahanmuuttajana voin yrittää."

Avainsanat: yrittäjyysvalmennus, maahanmuuttaja, luova työprosessi, toivo

11. Professional Noticing yrittäjyyskasvatuksessa: kohti yrittäjyyslähtöistä asennetta korkeakouluissa

Ira Ahokas, Turun yliopisto

Nopeasti muuttuvassa yhteiskunnassa yrittäjämäinen ajattelu, ongelmanratkaisukyky ja sopeutumiskyky ovat yhä arvostetumpia taitoja eri aloilla. Viimeisten kahden vuosikymmenen aikana yrittäjyyskasvatus on laajentunut liiketoimintakeskeisestä lähestymistavasta kohti yrittäjämäisen ajattelun ja toimijuuden kehittämistä.

Professional Noticing – jonka voisi suomentaa ”ammatilliseksi huomioimiseksi” - on innovatiivinen pedagoginen lähestymistapa, jonka avulla opettajat voivat tukea opiskelijoita tulevaisuuden työelämän haasteiden ratkomisessa sekä yrittäjämäisen ajattelun kehittämisessä. Kyseessä on käsite, joka kattaa yksilön kyvyn havainnoida toimintaympäristöään, tunnistaa siitä olennaista tietoa, analysoida sen merkitystä omalle toimialalle ja organisaatiolle sekä tehdä tämän pohjalta tarkoituksenmukaisia päätöksiä ammatillisissa ja työelämlähtöisissä konteksteissa. Se on monialainen taito, joka tukee opiskelijoita reagoimaan muuttuviin tilanteisiin ja tunnistamaan toimintaympäristön muutoksiin sekä disruptioihin liittyviä mahdollisuuksia.

Vaikka Professional Noticing on tunnistettu akateemisessa tutkimuksessa, sen potentiaali on vielä pitkälti hyödyntämättä korkeakoulupedagogiikassa. Se voisi tuoda yrittäjyyskasvatukseen uudenlaisia, opiskelijalähtöisiä ja käytäntöpainotteisia opetussisältöjä, jotka valmistavat opiskelijoita paremmin jatkuvasti muuttuvan työelämän vaatimuksiin.

PROMISE (Professional Noticing to Improve Entrepreneurship Education) - hankkeessa toteutettiin tutkimus, jonka tavoitteena oli arvioida Professional Noticing pedagogiikan vaikuttavuutta yrittäjyyskasvatuksessa. Tutkimuksessa selvitettiin:

- Miten tehokkaana menetelmänä opiskelijat ja opettajat pitivät Professional Noticingia?
- Mitä yrittäjyystaitoja Professional Noticing erityisesti tukee opiskelijoiden näkökulmasta?

Tutkimus toteutettiin monimenetelmällisesti hyödyntämällä opiskelijakyselyitä ja opettajahaastatteluja koulutuspiloteissa, joissa sovellettiin Professional Noticing pedagogiikkaa. Pilotit toteutettiin kahden lukukauden aikana (syksy 2024 – kevät 2025) samanaikaisesti kolmessa eurooppalaisessa yliopistossa (Suomi, Espanja, Itävalta) sekä yhdessä toisen asteen ammatillisessa oppilaitoksessa (Irlanti).

Esityksessä tuodaan esiin koulutuspilotin tuloksia sekä suosituksia yrittäjyyskasvatuksen kehittämiseksi hyödyntämällä Professional Noticing pedagogiikkaa.

Avainsanat: Professional Noticing, yrittäjyystaidot, yrittäjyyskasvatus

12. Opettajankoulutuksen antamat valmiudet yrittäjyyskasvatukseen: opettajaopiskelijoiden kokemusten tarkastelu

Heikki Hannula, Hämeen ammattikorkeakoulu

Hannu Korkala, Oulun ammattikorkeakoulu

Anu Raappana, LUT-yliopisto

Piia Kolho, Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Arja Puutinen, Hämeen ammattikorkeakoulu

Keijo Hakala, Hämeen ammattikorkeakoulu

Yrittäjyysosaamisen merkitys työelämässä kasvaa ennusteiden mukaan merkittävästi: jopa 60 % työvoimasta arvioidaan tulevaisuudessa ansaitsevan toimeentulonsa joko osa- tai kokoaikaisena yrittäjänä. Tämä kehitys haastaa myös opettajankoulutusta: kaikkien opettajien tulisi kyetä tukemaan oppijoiden yrittäjyysosaamisen kehittymistä. Aiempi tutkimus kuitenkin osoittaa, että monet opettajat kokevat epävarmuutta yrittäjyyskasvatuksen toteuttamisessa, ja heidän saamallaan koulutuksella on ratkaiseva merkitys tämän osaamisalueen haltuunotossa. Tässä tutkimuksessa tarkastellaan ammatillisten opettajaopiskelijoiden käsityksiä siitä, miten opettajankoulutus on antanut valmiuksia yrittäjyyskasvatukseen.

Tutkimus perustuu määrälliseen kyselyaineistoon (n = 139, tilanne 23.5.2025), jossa kartoitettiin opettajaopiskelijoiden kokemuksia yrittäjyyskasvatukseen liittyvien valmiuksien kehittymisestä. Analyysissä huomioitiin vastaajien aiempi opettajakokemus ja yrittäjätausta. Tarkastelun kohteena olivat eroavuudet näiden taustatekijöiden mukaan.

Alustavat tulokset osoittavat, että opettajankoulutus koetaan hieman vahvemmin yrittäjyyskasvatusvalmiuksia kehittäväksi niiden opiskelijoiden parissa, joilla on aiempaa opettajakokemusta (keskiarvo 3,8) verrattuna niihin, joilla ei ole (keskiarvo 3,3; asteikko 1-7). Samoin yrittäjäkokemusta omaavat opiskelijat arvioivat valmiuksiensa kehittyneen

hieman paremmin (keskiarvo 3,8) kuin ne, joilla ei ole yrittäjäkokemusta (keskiarvo 3,5). Nämä erot viittaavat siihen, että sekä opettajuus että yrittäjyystausta vaikuttavat siihen, miten yrittäjyyskasvatukseen liittyviä valmiuksia tunnistetaan ja arvotetaan osana koulutusta.

Tutkimus tarjoaa uusia näkökulmia siihen, miten ammatillista opettajankoulutusta voidaan kehittää yrittäjyyskasvatuksen näkökulmasta. Erityisesti tarvitaan keinoja tukea niiden opettajaopiskelijoiden ymmärrystä ja sanallistamista yrittäjyyskasvatuksesta, joilla ei ole aiempaa kokemusta opetustyöstä tai yrittäjyydestä. Tulokset korostavat koulutuksen merkitystä yrittäjyyskasvatusosaamisen rakentamisessa ja avaavat suuntaviivoja yrittäjyyskasvatuksen vahvistamiselle opettajankoulutuksen toteutuksessa ja opetussuunnitelman sisällöissä.

Tutkimus on osa laajempaa Yksityisyrittäjien säätiön rahoittamaa tutkimushanketta, jota toteuttavat yhteistyössä LUT-yliopisto, Hämeen ammattikorkeakoulu (HAMK) ja Oulun ammattikorkeakoulu (OAMK). Hankkeen tavoitteena on kehittää toisen asteen ammatillista koulutusta ja opettajankoulutusta yrittäjyyskasvatuksen näkökulmasta.

13. AMK-opiskelijoiden ajatuksia työelämästä, yrittäjyydestä ja tulevaisuudesta

Tarja Römer-Paakkanen, Haaga-Helia ammattikorkeakoulu

Nykymaailmassa tulevaisuuden uskoa koetellaan, kun mediassa ja julkisessa keskustelussa näkyy päällimmäisenä menossa olevat muutokset liittyen sekä suomalaisiin että globaaleihin taloudellisiin haasteisiin, ilmastonmuutoksen aiheuttamiin katastrofeihin tai muihin globaaleihin murroksiin ja sodan uhkaan. Monet kohtaavat myös omassa elämässään työelämään, koulutukseen tai yrittäjyyteen liittyviä haasteita. Näkyvissä on viitteitä siitä, että suomalaisten ja erityisesti nuorten usko tulevaisuuteen on vähentynyt. Vuoden 2025 tulevaisuusbarometrin mukaan suurin osa suomalaisista on kuitenkin edelleen kiinnostunut tulevaisuudesta ja uskoo, että tulevaisuuteen voi myös vaikuttaa. (Rekola ym., 2025). Päivittäisessä työssä ja päätöksenteossa olisikin tärkeää edelleen nähdä, että tulevaisuus on täynnä sekä mahdollisuuksia että positiivisia haasteita.

Enemmistönä nykyisessä ja tulevassa työelämässä ovat millenniaalit eli vuosina 1980–1997 syntyneet y- ja z-sukupolvet (mm. Kurz ym. 2018; Hershatter & Epstein, 2010), joista suuri osa toimii jo nyt esihenkilöinä (ManpowerGroup, 2025). Työnantajaa valitessaan he pitävät tärkeimpinä tekijöinä monimuotoisuutta ja osallisuutta. Verrattuna aikaisempiin sukupolviin ja omiin vanhempiinsa millenniaalit ovat perhekeskeisempiä, minkä takia he arvostavat joustavia työaikoja, vuosilomaa sekä etätyömahdollisuuksia, joiden avulla he voivat tasapainottaa työ- ja yksityiselämää. (Esim. Waworuntu ym., 2022; Hershatter & Epstein, 2010).

Tässä tutkimuksessa selvitetään kyselytutkimuksen avulla amk-opiskelijoiden suhtautumista koulutukseen, tulevaisuuden työelämään ja yrittäjyyteen sekä siihen, miten he kokevat omat mahdollisuutensa vaikuttaa tulevaisuuteen. Kysely on lähetetty kahden eri alojen ammattikorkeakoulun opiskelijoille keväällä 2025 ja se lähetetään 2025 syksyllä niille opiskelijaryhmille, joita ei enää kevätlukukauden lopussa ollut mahdollisuus tavoittaa.

Tutkimuksen viitekehys perustuu tulevaisuus tulevaisuusorientaatioon (Nurmi 2005; Nurmi 1991) ja osallisuuteen (Raivio ja Karjalainen 2002) sekä ajatuksista yrittäjyyttä kohtaan.

Tulevaisuusorientaatiolla tarkoitetaan ihmisten asennetta tulevaisuuteen ja sitä, kuinka yksilö ajattelee oman henkilökohtaisen tulevaisuutensa muodostuvan.

Tulevaisuusorientaatio muodostuu elämänsisällöistä, suunnittelusta ja tulevaisuuteen suhtautumisesta. (Nurmi 2005; Nurmi 1991). Tulevaisuususkko kertoo, kuinka optimistisesti

tai pessimistisesti vastaaja suhtautuu omaan tulevaisuuteensa (Happonen ja Kiilakoski, 2025).

Vastaajien osallisuutta on arvioitu seuraavien osallisuuden osa-alueiden mukaan:

- having/taloudellinen osallisuus: riittävä toimeentulo, taloudellinen ja terveydellinen hyvinvointi ja turvallisuus
- loving/yhteyden tunne: yhteys perheeseen, sukulaisiin, ystäviin yhteisöihin
- being/osallistuminen: integroituminen yhteiskuntaan, poliittinen aktiivisuus, merkityksellinen työ
- belonging/yhteisöllinen osallisuus: kuuluminen yhteisöihin, jäsenyys, yhteisöllinen osallisuus
- acting/toiminnallinen osallisuus: toimijuus, aktiivinen osallistuminen yhteisöön tai yhteiskuntaan

Vastaajien suhtautumista yrittäjyyteen arvioitiin kysymyksillä, jotka liittyvät vastaajan yrittäjyysintentioniin ja siihen, minkälaisissa tilanteissa he mahdollisesti ryhtyisivät yrittäjäksi.

Tutkimuksen kevään 2025 kyselyn alustavien tulosten perusteella amk opiskelijat ovat yleisellä tasolla huolestuneita erityisesti riittämättömistä ilmastotoimista, elinkelvottomiksi muuttuvista alueista ja elinkelpoisten alueiden ylikansoituksesta, mitkä kaikki vaikuttavat lasten tulevaisuuteen. Lisäksi nousee esiin huoli diplomatian heikentymisestä ja siitä, miten muuttuva maailmantilanne vaikuttaa suomalaisuuden säilymiseen. Kaikkiaan sodat, kansainväliset konfliktit ja turvallisuustilanteen kiristymisen herättävät pelkoa. Lisäksi taloudellinen epävarmuus ja elintason lasku sekä ihmisten välinpitämättömyys ja yhteiskunnallinen eriarvoistuminen huolestuttavat kyselyyn vastanneita.

Toisaalta taas useat kyselyyn vastanneita ajattelevat, että tulevaisuudessa asiat voivat myös olla paremmin. Esimerkkinä mainitaan mm. tekoälyn ja teknologian kehitys sekä innovaatioiden tuottamat mahdollisuudet mm. lääketieteessä ja diagnostiikassa. Positiivisina asioina mainittiin myös perheiden ja lasten tulevaisuus. Myös avoin kansainvälisyys ja uudet työmahdollisuudet mainittiin positiivisina mahdollisuuksia tuottavina asioina.

Tutkimuksen tuloksia tullaan hyödyntämään opintojen suunnittelussa ja kehittämisessä, jotta voidaan suunnitella esimerkiksi sellaisia opintoja ja sellaista pedagogiikkaa, jotka vahvistavat heidän tulevaisuusosaamistaan ja yrittäjyyttään.

Avainsanat amk-opiskelijat, millenniaalit, tulevaisuuden usko, tulevaisuususko, yrittäjyys

LÄHTEET

Happonen, K. & Kiilakoski T. (toim.) (2025) Nuoruuden kolme vuosikymmentä. Nuorisobarometri 2024. Nuorisotutkimusseura, verkkojulkaisuja nro 189. Saatavilla:

<https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2025/03/nuorisobarometri-2024.pdf> haettu 15.4.2025.

Hershat, A. & Epstein, M. (2010) Millennials and the World of Work: An Organization and Management Perspective. *Journal of Business and Psychology*, 25, 211–223 (2010).

doi.org/10.1007/s10869-010-9160-y

Nurmi, J-E. (2005). Thinking about and acting upon the future: Development of future orientation across the life span. Understanding behavior in the context of time: Theory, research, and application (pp. 31-58) doi:10.4324/9781410613516

Nurmi, J-E. (1991). How do adolescents see their future? A review of the development of future orientation and planning, *Developmental Review*, Volume 11, Issue 1, 1991, pp. 1-59, [https://doi.org/10.1016/0273-2297\(91\)90002-6](https://doi.org/10.1016/0273-2297(91)90002-6).

Raivio, H.; Karjalainen, J. (2002). Osallisuus ei ole keino tai väline, palvelut ovat! Osallisuuden rakentuminen 2010-luvun tavoite- ja toimintaohjelmissa. Julkaisussa: Osallisuus - Oikeutta vai Pakkoa? Era, T., Ed., Jyväskylä University of Applied Sciences, publications 156; Jyväskylä University of Applied Sciences: Jyväskylä, Finland, 2001. Saatavilla: <https://urn.fi/URN:ISBN:978https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-830-280-6951-830-280-6> , haettu 16.4.2025.

Kurz, Christopher, Geng Li, and Daniel J. Vine (2018). “Are Millennials Different?,” Finance and Economics Discussion Series 2018-080. Washington: Board of Governors of the Federal Reserve System, <https://doi.org/10.17016/FEDS.2018.080>.

Manpower Group, 2025. Työelämän vallankumous ja uudet horisontit. Globaalit työmarkkinatrendit

vuonna 2025. Saatavilla: <https://blogi.manpowergroup.fi/tutkimukset-ja-raportit/raporttihttps://blogi.manpowergroup.fi/tutkimukset-ja-raportit/raportti-työmarkkinatrendit-2025ty%C3%B6markkinatrendit-2025> , haettu 15.4.2025.

Rekola, S., Tuori, S. & Vahti, J. (2025). Tulevaisuusbarometri 2025 – Luottamus tulevaisuuteen koetuksella. Sitra, Sitran selvityksiä 246. Saatavilla:

www.sitra.fi/wp/wpcontent/uploads/2025/03/sitra-tulevaisuusbarometri-2025.pdf , haettu 14.4.2025.

Waworuntu, E. C., Mandagi, D. W., & Pangemanan, A. S. (2022). Work-Life Balance, Job Satisfaction and Performance Among Millennial and Gen Z Employees: A Systematic Review. *Society*, 10(2), 384-398. DOI: 10.33019/society.v10i2.464

14. Yrittäjyyttä syventävinä opintoina terveysteknologia-alalle Tampereen korkeakouluyhteisössä yhteistyössä työelämäkumppanien kanssa

Maria Ruokonen, Tampereen yliopisto

Helena Lähdekorpi, Tampereen yliopisto

Health Innovation Challenge ja Health Technology and Life Science Business -opintopaksoja kehitettiin vuosina 2023–2025 SPARK Finland -verkoston ja Tampereen korkeakouluyhteisön yrittäjyystiimin HUBSin yhteistyönä vastauksena tarpeeseen tarjota käytännönläheistä yrittäjyyskoulutusta vaativalle terveysalalle. Miten käytännössä voidaan synnyttää uusia ratkaisuideoita terveysalan haasteisiin, jalostaa syntyneitä ratkaisuideoita kohti kaupallisia tuotteita/palveluita ja valmentaa opiskelijoita tällä polulla?

Opintopaksoja pilotoitiin SPARK Finland -verkostoyhteistyön lisäksi Taysin ja Neurocenter Finland -verkoston sekä Tampereen yliopiston DH2-hankkeen ja Sointu Senioripalvelujen kanssa. Nykyään opintopaksot ovat osa Terveysteknologia-alan yrittäjyyden syventävien opintojen kokonaisuutta.

Opintopaksot ovat tarjolla Tampereen korkeakouluyhteisön sekä SPARK Finland -verkoston korkeakoulujen tutkinto- ja jatko-opiskelijoille. Opintopaksojen polutus tukee monialaisia opiskelijatiimejä terveydenhuollon arjessa havaittujen haasteiden ratkaisemisessa ja ratkaisujen jalostamisessa kohti kaupallisia terveys- ja hyvinvointiteknologiainnovaatioita. Opiskelijatiimit voivat jatkaa kehittelyä vielä HUBSin Yrityshautomossa.

Opintopaksot vahvistavat opiskelijoiden kehittämis- ja yrittäjyysosaamista sekä tiimi- ja vuorovaikutustaitoja. Lisäksi ne kasvattavat havainnointiin perustuvaa ongelmanratkaisutaitoa ja kaupallistamisosaamista erityisesti vaativalla terveysalalla. SPARK Finland -verkosto tarjoaa opintopaksoille käytännönläheiset asiantuntijaluennot terveysalan yrittäjiltä ja alalla toimivilta asiantuntijoilta, kuten patenttiasiantuntijat ja sijoittajat. Pedagogisesti opintopaksot hyödyntävät niin tiimioppimisen kuin flipped learningin menetelmiä

Vuosina 2023–2025 mukana on ollut 95 monialaista opiskelijaa. Opiskelijapalaute on ollut erittäin myönteistä: opintopaksot ovat lisänneet asiakaslähtöistä ja yrittäjämäistä ajattelua sekä itsetuntemusta asiantuntijuutta vaativalla terveysalalla. Myös työelämäkumppanit ovat kokeneet yhteistyön hyödylliseksi ja haluavat jatkaa sitä.

Avainsanat: työelämäyhteistyö, tiimioppiminen, yrittäjyysasenne, terveysala

15. Kestävän yrittäjyyden apuraha kannustaa kokeiluihin ja oppimiseen Tampereen korkeakouluyhteisössä

Maria Ruokonen, Tampereen yliopisto

Sanna Tahlo, Tampereen ammattikorkeakoulu

Kokeilut ovat keskeinen osa yrittäjyyskasvatusta, ja niiden merkitystä tukee David A. Kolbin kokemuksellisen oppimisen teoria (Kolb, 1984). Sanna Ilosen (2020) ja Anne Gustafsson-Pesosen (2023) tutkimukset osoittavat, että opiskelijat oppivat parhaiten kokeilemalla itse ja tekemällä virheitä turvallisessa ympäristössä. Tämä lähestymistapa kehittää kriittistä ajattelua, itseluottamusta, yrittäjämäistä ajattelua sekä valmiuksia kohdata epävarmuutta. (Ilonen, 2020; Gustafsson-Pesonen, 2023.)

Tampereen korkeakouluyhteisön Kestävän yrittäjyyden apuraha tukee tätä oppimismallia. Se kannustaa tutkinto- ja jatko-opiskelijoita kokeilemaan rohkeasti ja kehittämään yritysideoitaan opintojen rinnalla. Apuraha on kehitetty yhteistyössä Tampereen korkeakouluyhteisön yrittäjyystiimiin HUBSin sekä kolmen yhteisössä toimivan tukisäätiön kanssa. Apuraha on vuosittain haettavissa.

Toimijat ovat sopineet pääsääntöisesti yhteisen kriteeristön ja prosessin. HUBS toimii apurahan operaattorina: viestii ja markkinoi, pitää hakijoille ennakkoinfoja ja sparrauksia, arvioi hakemukset ja laatii esityksen apurahansaajista tukisäätiöille. Hakukierroksen päätyttyä HUBS järjestää yhteisen sparraustilaisuuden apurahansaajille. Arviointiprosessiin on viimeisen vuoden aikana kutsuttu mukaan myös Tampereen alueen startuptalo Platform6:n toimija objektiivisuuden lisäämiseksi.

Vuosina 2023–2025 apurahaa on hakenut 180 tiimiä tai henkilöä, ja tukea on myönnetty 61 kokeilulle. Hakijamäärä on vuosittain kasvanut ja laajentunut kattamaan useimpia opintoaloja. Itse apurahan jakamisesta on kehitetty kokemuksellisen oppimisen prosessi, jossa hakija perehtyy hakukriteereihin ennakkoinfon avulla, koostaa laadukkaan hakemuksen sparrauksen tukemana, saa palautteen hakemuksestaan sekä pääsee verkottumaan muiden kokeilua aloittavien kanssa.

Apurahansaajien palautteiden mukaan apuraha on mahdollistanut keskittymisen yrityksen kehittämiseen kesätyönä, auttanut yrityksen perustamiskuluissa ja vauhdittanut yrityksen kehittämistoimia. Sen turvin on avautunut uusia mahdollisuuksia, kuten ensimmäisen työntekijän palkkaaminen. Apuraha on koettu merkittäväksi sysäykseksi kohti kestävämpää ja vastuullisempaa yrittäjyyttä sekä kannustukseksi tavoitella omia unelmia. Tukisäätiöt aikovat jatkaa yrittäjyysideoiden tukemista tulevaisuudessakin.

Lähteet:

Gustafsson-Pesonen, Anne. (2023): Developing and Evaluating Entrepreneurship Education. Aalto University publication series.

Ilonen, Sanna. (2020): Entrepreneurial Learning in Entrepreneurship Education in Higher Education.

Turun Yliopiston julkaisuja.

Kolb, David A. (1984): Experiential Learning: Experience As The Source Of Learning And Development. Prentice Hall.

16. OSAO Bisnesmajakka – esihautomo henkilökohtaisen valmentamisen ja toiminnallisen yrittäjyyden mahdollistajana

Satu Virtanen, Koulutuskuntayhtymä OSAO

Anu Pokela, Koulutuskuntayhtymä OSAO

(Käytännöllinen kehittämistyö: Yrittäjyyskasvatuksen pedagogisia kokeiluja ja uusia käytänteitä)

- *toiminnallinen yrittäjyys*
- *kokeileva kehittäminen*
- *vertaisoppiminen*
- *monialaisuus*

Kehittämistyömme tarkoituksena on rakentaa yrittäjyysvalmiuksia kehittävä toisen asteen esihautomo. Tavoitteenamme on innostaa yrittäjyydestä kiinnostuneita kokeilevan ja toiminnallisen yrittäjyyden pariin matalalla kynnyksellä. Kohderyhmänä ovat yrittäjyydestä kiinnostuneet esihautomotoiminnan osallistujat. Kehitämme monialaisen osaamisen kohtaamispaikkaa, jossa mahdollistetaan eri alojen osaamisen hyödyntäminen tiimioppimalla.

Esihautomotoiminta rakentuu toiminnallisen yrittäjyyden kehittämisen periaatteille. Niissä korostuvat riskinotto, epävarmuuden sietäminen, muutoshalukkuus, peräänantamattomuus, innovatiivisuus ja aloitekyvykkyys (Read et al. 2016). Keskeisessä roolissa on henkilökohtainen valmentaminen. Smith (2020) korostaa, että valmentaminen tarjoaa monia etuja: se parantaa päätöksentekoa, lisää itseluottamusta ja stressinhallintakykyä, sekä auttaa kehittämään ongelmanratkaisutaitoja ja uusia liiketoimintamahdollisuuksia.

Arpiaisen et al. (2019) mukaan vertaisoppiminen on merkityksellistä tiimeille, ja tiimin tuki oppimisessa on tärkeää. Esihautomotoiminnassa sovellamme tiimivalmentamisen periaatteita (Nevalainen, 2020): luottamuksen rakentaminen, vuoropuhelun edistäminen ja tekemällä oppiminen.

Esihautomoa, OSAO Bisnesmajakkaa, on kehitetty Small Business Hub -hankkeen neljän asiantuntijan ja yhden mentorin voimin 1.1.2024-31.5.2026, Euroopan Unionin osarahoittamana. Kehittämistyö on ollut iteroiva, sisältäen monipuolista benchmarkkausta ja kohderyhmien osallistamista. Pilotteihin on osallistunut 31 henkilöä eri osaamisaloilta, joista kaksi on perustanut yrityksen.

Kehittämistyön tuloksena OSAOlla toimii dynaaminen esihautomoympäristö, joka on integroitu osaksi toisen asteen koulutusta, ja alueen start-up ekosysteemiä. 25

asiantuntijaa on koulutettu esihautomotoimintoihin, ja kehitämme toimintaa aktiivisesti yhteistyössä työelämäverkoston kanssa.

Arpiainen Riitta-Liisa et al. (2019). Tiimityötä, toimintaa ja tunteita – näkökulmia yrittäjyyskasvatuksesta ja yrittäjämäisestä oppimisesta kokemuksellisen toimintaoppimisen viitekehyksessä.

Nevalainen, T. (2020). Core Principles of Team Coaching in TAMK Proakatemia.

Read, S. et al. (2016). Effectual Entrepreneurship.

Smith, J. (2020). The Impact of Coaching on Entrepreneurial Success. Journal of Business Research, 65(3), 321-335

17. Käytännöllinen kehittämistyö/tapaus: Yrittäjyyskasvatuksen vaikutusten mittaaminen yrittäjyysosaamisen palveluissa

Mari Rakkolainen, Nuorten yrittäjyys ja talous NYT

Kehittämistyön/tapauksen tarkoitus?

Oppimateriaalin tuottajalle olisi ensiarvoisen tärkeää kyetä mittaamaan materiaaliensa vaikutuksia oppimiseen. Vaikuttavuuden mittaustulosten perusteella voidaan parhaassa tapauksessa osoittaa oppiminen ja vakuuttaa opettajat materiaalien laadusta. Mittaustulosten perusteella voidaan myös kehittää materiaalien sisältöjä tukemaan oppimista entistä paremmin.

Mihin käytänteeseen haettiin parannusta/ratkaisua?

Yrittäjyyskasvatuksen työtavat ja opetusmenetelmät perustuvat paljolti toiminnalliseen oppimiseen ja oppijakeskeisyyteen. Vaikutusten mittaamisella pyritään osoittamaan näiden työtapojen ja menetelmien toimivuus nimenomaan laaja-alaisen osaamisen oppimisen apuna.

Mitä aiempia käytänteitä ja teorioita on huomioitu suunnitteluvaiheessa?

Yrittäjyyskasvatuksen vaikutuksia oppimiseen on tutkittu jonkin verran ja viimeisin Pohjoismaita koskevat tutkimus julkaistiin vuonna 2024. Tutkimuksessa selvitettiin Ruotsin lukiolaisten yrittäjyyskurssille osallistuneiden opiskelijoiden oppimista retrospektiivisellä itsearviointikyselyllä ja opettajien haastatteluilla.

Millä tavalla kehittämistyö/tapaus on toteutettu?

Oppimateriaalien vaikutuksia oppimiseen on tutkittu materiaaleihin sisältyneillä oppijoille suunnatuilla itsearviointikyselyillä sekä opettajille suunnatuilla oppimista selvittävillä kyselyillä.

Mitkä ovat keskeiset tulokset?

Retrospektiiviset oppijoiden itsearviointien tulokset osoittavat, että oppimista on tapahtunut kaikilla osaamisen alueilla. Myös opettajien antaman palautteen mukaan laaja-alaisen osaamisen taidot karttuvat yrittäjyyskurssin aikana.

Tämän kehittämistyön/tapauksen merkittävimmät jatkoseuraamukset

Vaikutusten mittaamisen luotettavuuden kasvattamista vastaajamääriä lisäämällä tulee kiinnittää entistä enemmän huomiota. Miten saamme opettajat ja oppijat vastaamaan kyselyyn ja ottamaan oppimisen seurannan tärkeäksi osaksi oppimisprosessia? Tällä hetkellä kyselyihin vastaa osassa kyselyitä vain alle 10 % käyttäjistä. Tavoitteena voisi olla reilun 20 % osuus materiaalien käyttäjistä.

18. Yrityskauppa – elämäsi diili: Yrittäjäksi ostamalla yritys -materiaali ja oppilaitosyhteistyö

Miska Rossinen-Kaihlamäki, Seinäjoen ammattikorkeakoulu

Nuorten parissa ei ole kovin tunnettu vaihtoehto ryhtyä yrittäjäksi ostamalla jo toiminnassa olevan yrityksen. Tämä on ymmärrettävää, sillä oppilaitosten yrittäjyyskasvatuksessa tai mediassa käsitellään yrittäjyyden aloittamista usein vain yrityksen perustamisen kautta.

Tässä artikkelissa kuvatun työn tavoitteena oli lisätä opettajien ja oppilaiden tietoisuutta yrityskaupoista mahdollisuutena aloittaa yrittäjyys. Toimenpiteet kohdistuivat erityisesti eteläpohjalaisiin toisen asteen oppilaitoksiin. Ensin kartoitettiin nykytilanne, sitten luotiin avoimesti saatavilla olevaa ja nuoria inspiroivaa oppimateriaalia sekä lopuksi jalkautettiin sitä.

Toimenpiteet aloitettiin tekemällä eteläpohjalaisille toisen asteen ammattioppilaitoksille ja opistoille kysely yrittäjyyteen liittyvästä opetuksesta. Vastanneista oppilaitoksista 63 prosentilla yrityksen perustamisen vaihtoehtona esitetään yrityksen ostaminen ja 29 prosentilla yrityksen lopettamisen vaihtoehtona yrityksen myyminen. Opinlakeus-messuilla kontaktoitiin oppilaita ja opettajia, jolloin saatiin lisää tietoa heidän tietoisuudestaan ja asenteistaan yrittäjyydestä ja yrityskaupoista.

Tiedonkeruun jälkeen kehitettiin opettajien käyttöön Yrittäjäksi ostamalla yritys - oppimateriaalit, jotka ovat saatavilla diaesityksenä ja piirrosvideona. Niiden ydinviesti on inspiroida yrittäjyyteen, kertoa yrityksen ostamisen olevan varteenotettava vaihtoehto myös nuorille sekä nostaa esiin yrityksen ostamisen etuja yrittämisen alkutaipaleen vauhdittamisessa.

Materiaalit jalkautettiin alueelle tekemällä oppilaitosvierailuita sekä järjestämällä webinaari, joiden kohderyhmänä olivat opettajat ja muut yrittäjyyskasvatuksesta kiinnostuneet. Lisäksi materiaalit tulevat valtakunnallisesti kaikkien saataville Avointen oppimateriaalien kirjastoon. Seuraavaksi oppimateriaalin käyttäjiltä tullaan keräämään palautetta, jonka pohjalta on hyvä kehittää jatkotoimenpiteitä.

Tavoiteltuina jatkoseuraamuksina kehittämistyöllä on oppilaitosten monipuolistunut yrittäjyysopetus, jossa yrityksen ostaminen esitetään mahdollisuutena yrittäjyyden aloittamiseksi. Opettajien ja oppilaiden tietoisuuden kasvu yrityskauppojen mahdollisuuksista voi johtaa pitkällä tähtäimellä yrityskauppojen lisääntymiseen.

Teemalla on myös laajempaa yhteiskunnallista merkitystä, sillä pienten yritysten omistajanvaihdosten edistäminen sekä yritysten jatkuvuuden turvaaminen on erityisesti maaseutumaisten alueiden elinvoimaisuuden ehto. Suomessa tarvitaan vuoteen 2030 mennessä yli 30 000 yrityksen omistajanvaihdosta yrittäjien eläköitymisen vuoksi.

19. Yhteiskunnallisten yritysten osaamiskeskus yrittäjyysvalmiuksien uudistajana

Jari Karjalainen, Diakonia-ammattikorkeakoulu

Elina Pöllänen, Diakonia-ammattikorkeakoulu

Yhteiskunnallinen yrittäminen on osa tulevaisuuden kestävästä taloudesta ja vastaus niihin yhteiskunnan haasteisiin, joita julkinen sektori ja muut yritykset eivät kykene ratkaisemaan. Tässä esiteltävän hankkeen tavoitteena on uusien yhteiskunnallisten yritysten ja yrittäjyyden sekä siihen liittyvän liiketoimintaosaamisen lisääminen.

Uudentyyppisen yritystoiminnan kehittäminen edellyttää muutosta myös toimintatapoihin. Aiemmin hajanainen ja pistemäinen yhteiskunnallisten yritysten kehittäminen ja koulutus koottiin yhdeksi kokonaisvaltaiseksi, viisivuotiseksi ja budjetiltaan yli 12 Meur kokoiseksi Yhteiskunnallisten yritysten liiketoimintaedellytysten parantaminen -hankkeeksi, mikä mahdollistaa aivan uudella tavalla toimijakentän yhteistyön. Hankkeen toimenpiteiden yhdyspintojen ja risteävien vaikutuspolkujen kautta voidaan aikaansaada synergisiä vaikutuksia esimerkiksi viemällä tuotettua tutkimustietoa neuvonta- ja koulutuspalveluihin sekä alueellisiin rakenteisiin.

Viitekehyksen hankkeelle muodostivat aiemmin toteutetun Yhteiskunnallisten yritysten osaamiskeskus -hankkeen kokemukset, EU:n yhteisötalouden toimintasuunnitelma ja suositukset sekä kansallinen yhteiskunnallisen yrittäjyyden strategia.

Hanke parantaa yhteiskunnallisten yritysten liiketoimintaedellytyksiä sekä vahvistaa niiden asemaa ja alueellisia verkostoja. Se levittää tietoa yhteiskunnallisesta yritystoiminnasta tuottamalla webinaareja ja verkkokoulutuksia sekä itseopiskelumateriaalia yrittämisestä, vaikuttavuudesta, osatyökykyisten henkilöiden työllistämisestä ja yhteiskunnallisiin innovaatioihin liittyvistä aiheista.

Toteuttajiksi koottiin sektorin keskeisiä tahoja. Tiedeyliopisto tekee aihepiirin tutkimusta, ammattikorkeakoulu parantaa eri tavoin arviointi- ja vaikuttavuusosaamista, järjestöt antavat neuvontaa ja koulutusta, suuri työhön integroiva yhteiskunnallinen yritys mallintaa työllistämisen hyviä käytäntöjä ja valtion asiantuntijalaitos vie tietoa ja toimintamalleja julkiselle sektorille.

Laaja-alaisen hankkeen eri työpakettien yhteisvaikutusten keskeisinä tuloksina syntyy ja leviää uutta tietoa, toimijat verkostoituvat ja heidän yhteistyönsä vahvistuu, osaaminen ja kyvykkyys vahvistuvat sekä innovaatioiden synty edistyy. Hanke myös vahvistaa yhteiskunnallisten yritysten alueellisia ekosysteemejä.

Hankkeen jatkotoimenpiteenä on hankeaikana laadittavan uuden yhteiskunnallisen yrittäjyyden strategian toimeenpano, ja sen kautta pysyvän neuvonta-, kehittämis- ja tukitoiminnan mahdollistaminen.

Avainsanat: yhteiskunnallinen yrittäjyys, kehittäminen, ekosysteemit

20. Maakunnallisen yrittäjyyskasvatuksen tavoitteet ja toteutus yhteisesti

Marja-Liisa Kaakko, Centria-ammattikorkeakoulu

Pohjois-Pohjanmaan yrittäjyyskasvatusta on kehitetty yhdessä osallistavana prosessina jo vuodesta 2015. Vuonna 2016 määriteltiin kolme yhteistä strategista tavoitetta: oppijoiden yrittäjyys- ja työelämätaitojen vahvistaminen, yrittävän kulttuurin rakentaminen ja vahvistaminen sekä yrittäjyyden oppimisympäristöjen ja menetelmien kehittäminen ja hyödyntäminen (www.minunpolkuni.fi). Viimeisin päivitys maakunnalliseen yrittäjyyskasvatusstrategiaan on tehty VÄKEVÄ-hankkeessa (2021-2023) luomalla Pohjois-Pohjanmaan yrittäjyyskasvatuksen malli vuosille 2023-2027.

Yrittäjyyskasvatus Pohjois-Pohjanmaalla on kestävä tulevaisuuden rakentamista, yrittäjyys- ja työelämätaitojen sekä osaamis-identiteetin vahvistamista, yhdessä tekemistä ja arjen toimintaa sekä jatkuvaa oppimista (www.minunpolkuni.fi).

Korkeakoulujen osalta yrittäjyyskasvatuksen malliin on tavoitteiksi kirjattu seuraavat asiat:

- jokainen opiskelija kohtaa yrittäjyyden ilmiönä osana opintojaan
- yrittäjyyskasvatuksessa korostuu opiskelijan laaja-alaisen yrittäjyysvalmiuksien kehittyminen
- huomioidaan myös uuden liiketoiminnan luomisen ja ideoiden kaupallistamisen mahdollisuudet
- opiskelijalle yrittäjyys näyttäytyy yhtenä potentiaalisena uravaihtoehtona. Korkea-aste - Minunpolkuni.fi

Centria-ammattikorkeakoulu oli mukana Väkevä-hankkeessa koskien lähinnä Ylivieskan kampuksen koulutusohjelmia ja hankkeen loppuraporttiin kirjattiin mm. seuraavat asiat:

-alakohtainen yrittäjyyskasvatus näkyy opetussuunnitelmissa ja opintojaksojen toteutuksissa

- opetuskäyttöön kehitetty pakopeli
- opetushenkilöstöä on osallistettu hankkeen aikana
- Centriaan perustettiin Yrittäjyyskasvatuksen tutkimusryhmä.

Tässä kehittämistyön kuvauksessa on tarkoitus luoda tilannekatsaus ja pohtia tulevaisuutta Centria-ammattikorkeakoulun yrittäjyyskasvatuksen kehittämisen näkökulmasta sekä alueellisen yhteistyön näkökulmasta.

21. Novel and Inclusive Group Mentoring to Foster Entrepreneurial Skills Development

Satu Aaltonen, Turun yliopisto

Entrepreneurship education often fails to engage a broad spectrum of individuals who could benefit from it. This study presents a new group mentoring model that fosters entrepreneurial skills through inclusive, low-hierarchy practices, emphasizing participant agency, confidentiality, diversity, and peer-supported development.

Research questions include:

- What effect does group diversity have on perceived short-term group mentoring success?
- How do participants perceive diversity in their mentoring experience?
- What factors support skill development and satisfaction in diverse groups?

The theoretical framework draws on inclusive entrepreneurship education (Montgomery & Page,

2018), peer-supported learning (Kroll, 2016), and diversity's role in team creativity (van Knippenberg et al., 2013; Hundschell et al., 2022), as well as the emotional and motivational benefits of peer groups (Kubberød et al., 2018; Kroll et al., 2022).

The data from the first mentoring round (winter 2024–2025) consists of 60 participants across two Finnish regions. Data from pre- and post-surveys and researcher observations were analysed using mixed methods to assess diversity, skill development, participant experiences, and mentor influence. Preliminary findings show variation in skill development and perceptions of diversity's value.

Group activities and mentoring practices shaped how group diversity influenced the experience. Participants often bonded more over mentor affinity than shared backgrounds.

The study contributes to understanding how diversity operates in short-term mentoring by highlighting the influence of session-level activities and facilitation practices. Practically, it supports designing mentoring programs that combine mentor diversity and participant choice with inclusive, participatory formats to foster meaningful learning and connection.

Keywords: entrepreneurship education, group mentoring, diversity, work-life skills

22. Arvopohjan kehittyminen ja energiatehokkuus maakunnallisissa yrittäjyyskasvatuksen strategioissa

Suvi Tulonen, Lapin ammattikorkeakoulu

Heidi Isotalo, Metropolia Ammattikorkeakoulu

Asiasanat: Yrittäjyyskasvatuksen strategia, arvot, energiatehokkuus, ekologinen vastuullisuus

Tämän tutkimuksen tavoitteena on selvittää, miten maakunnallisissa yrittäjyyskasvatuksen strategioissa on huomioitu yksilön arvopohjaisen toiminnan tukeminen sekä ekologisen vastuullisuuden, erityisesti energiatehokkuuden sisällyttäminen yrittäjyyskasvatuksen sisältöihin. Tutkimuskysymykset ovat:

1. Miten yrittäjyyskasvatuksella voidaan tukea arvopohjaisen energiatehokkuuden edistämistä opiskelijoiden yrittäjyyden tukemisessa?
 - 1.1 Millaisia tukimuotoja yrittäjyyskasvatuksen strategioissa on esitetty oppijan arvopohjan kehittämiseen osana yrittäjyyskasvatusta?
 - 1.2 Miten yrittäjyyskasvatuksen strategioissa on huomioitu energiatehokkuus ja ekologinen vastuullisuus?

Tutkimuksen teoreettinen viitekehys koostuu ekologisen vastuullisuuden sekä energiatehokkuuden, arvojen ja yrittäjyyskasvatuksen osioista. Tässä tutkimuksessa aineistona on kahdeksan maakunnallista ja alueellista yrittäjyyskasvatuksen strategiaa. Aineisto analysoitiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä. Tulosten mukaan omien vahvuuksien ja sitä kautta arvojen tunnistaminen on strategioissa vahvassa roolissa. Ekologiseen vastuullisuuteen liittyviä teemoja mainittiin viidessä strategiassa. Yhdessä strategiassa sivuutettiin energiatehokkuuteen viittaavaa oppimisen tarvetta. Pääsääntöisesti vastuullisuutta käsiteltiin kuitenkin kaikki vastuullisuuden osa-alueet yhdessä.

Strategioissa on huomioitu runsaasti keinoja, joilla tuetaan oppijan arvopohjaa, mutta ekologiseen vastuullisuuteen liittyviä mainintoja ei juurikaan ollut. Koska energiassektori aiheuttaa peräti 69 % kasvihuonepäästöistä Suomessa, olisi energian kulutuksen

vähentäminen kaikessa toiminnassa kestäväen tulevaisuuden kannalta erittäin tärkeää. Kuitenkin energian kulutusta ohjaava sääntely koskettaa toistaiseksi pitkälti vain suuria yrityksiä, jolloin pienten yritysten energiatehokkaampi toiminta jää tekemättä ilman selkeää taloudellista hyötyä tai arvopohjaista motivaatiota. Oppijan arvomaailma kehittyy sosiaalisessa vuorovaikutuksessa (Puohiniemi 2006; Niiniluoto 1993), joten yrittäjyyskasvatus on oiva keino vaikuttaa vastuullisen yrittäjyyden asentamiseen. Suurin osa yrityksistä on pieniä ja keskisuuria (n. 98 %), ja jokaisella säästetyllä hiilidioksiditonilla on vaikutusta ilmaston lämpenemisen hillintään. Siksi myös alkavien yritysten olisi tärkeää huomioida energiatehokkuus heti perustamisvaiheessa, ja tähän yrittäjyyskasvatuksen keinot voivat olla avainasemassa.

23. Tekoälylukutaito osana yrittäjyyskasvatusta

Beata Taijala, Seinäjoen ammattikorkeakoulu

Kim Leppänen, Seinäjoen ammattikorkeakoulu

Juhani Palomäki, Seinäjoen ammattikorkeakoulu

Tiina Wakaume, Seinäjoen ammattikorkeakoulu

Helmikuussa 2025 voimaan tullut EU:n tekoälyasetus (AI Act) velvoittaa tekoälyjärjestelmien tarjoajat ja käyttäjät varmistamaan henkilöstönsä riittävän tekoälylukutaidon. Tämä tarkoittaa osaamista ja ymmärrystä, joiden avulla voidaan tehdä tietoisia päätöksiä tekoälyn hyödyntämisestä sekä tunnistaa sen mahdollisuudet, riskit ja haitat. Liiketoimintaympäristön nopea muutos korostaa tarvetta vahvistaa tekoälyosaamista jo opiskeluvaiheessa, sillä tekoälylukutaito on olennainen osa digitaalista yrittäjyysosaamista.

Artikkelissa tarkastellaan Seinäjoen ammattikorkeakoulun case-esimerkkejä, joissa kehitettiin opiskelijoiden tekoälylukutaitoa yrittäjyyskasvatuksessa. Generatiivisten mallien, kuten ChatGPT:n, yleistymisen haastaa opetusta painottamaan kriittistä ajattelua, eettistä harkintaa ja kontekstin ymmärrystä. Tutkimuksessa analysoitiin yhteensä neljää liiketalouden opintojaksoa yrittäjyyden, laskentatoimen, oikeustieteen ja projektinhallinnan aloilta. Opiskelijat hyödynsivät tekoälyä ideoinnissa, laskelmissa, juridisessa pohdinnassa ja projektisuunnittelussa.

Tulokset osoittivat, että tekoäly voi tukea oppimista ja vahvistaa työelämävalmiuksia, mutta siihen liittyy myös haasteita, kuten geneerinen sisältö, virheellisyydet ja liiallinen luottamus tuotettuun tietoon. Eri tasoinen osaaminen korosti ohjauksen merkitystä. Johtopäätöksenä tekoälylukutaito on monitahoinen taito, joka tulisi integroida systemaattisesti yrittäjyyskasvatukseen, jotta opiskelijat voivat toimia vastuullisesti ja kestävästi tekoälyä hyödyntävässä työelämässä.

Avainsanat: tekoälylukutaito, yrittäjyyskasvatus, ammattikorkeakoulu, kriittinen ajattelu, eettinen tekoälyn käyttö, pedagogiset innovaatiot

24. From Competence to Confidence: Student Reflections on an Intercultural Design Thinking Experience

Rositsa Röntynen, Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Abstract: University education plays an important role in encouraging entrepreneurship. However, research indicates the necessity to shift from the traditional theory-oriented and linear approaches *about* and *for* entrepreneurship towards engaging students *through* entrepreneurial activities. This study integrates the theories of intercultural competence, entrepreneurial skills, and design thinking to examine a case of Erasmus+ Blended Intensive Programme (BIP) implementation in which students and teachers from multiple countries applied design thinking to a real-world challenge. The empirical data consists of written reflections from ten students from one of the participating universities, collected shortly after the programme as a course task, and analysed thematically. The results suggest that hands-on experiences and cross-cultural learning environments, combined with creative problem-solving methodologies, can strengthen students' confidence, shape their entrepreneurial mindset, and deepen their understanding of entrepreneurship as a collaborative process. These insights contribute to the growing discussion on how experiential and intercultural pedagogies can act as “gamechangers” in entrepreneurship education.

Keywords: entrepreneurial skills, intercultural competence, cultural diversity, design thinking, blended mobility

25. Me osataan! Yrittäjyyskasvatuksella vahvempia työelämätaitoja ammatillisessa koulutuksessa tuen tarpeessa oleville opiskelijoille

Erja Rossi, Live-säätiö

Alateema: Yrittäjyyskasvatus ja yhteiskunnan muutos

Avainsanat: yrittäjyyskasvatus, työelämätaidot, tuen tarve, ammatillinen koulutus

Työpajan tarkoitus

Työpaja tarkastelee, miten yrittäjyyskasvatus voi vahvistaa tuen tarpeessa olevien ammatillisten opiskelijoiden minäpystyvyyttä, työelämävalmiuksia ja uskoa omiin kykyihin. Tuen tarpeella tarkoitetaan tässä työpajassa opiskelijan tarvetta saada tavanomaista enemmän ohjausta, opetusta tai tukitoimia tutkinnon perusteiden mukaisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Nykyisessä oppimisen tuessa tuen tarve jaetaan oppimisen tukeen, erityiseen tukeen sekä vaativaan erityiseen tukeen. (Finlex, 2017, §§ 64–65). 1.8.2026 alkaen oppimisen tuki kirjataan lakiin selkeämmin, erityisen tuen rooli vahvistuu, erityisopettajaresurssit turvataan mitoituksella, tiedonsiirto nivelvaiheessa paranee ja tuki ulotetaan vahvemmin myös työpaikalla tapahtuvaan oppimiseen.

Työpajan toteutus

Aluksi avataan tuen tarpeen käsitteet ja esitellään Me osataan! Omilla taidoilla työelämään -hankkeen kyselytuloksia ja esimerkkejä kokeiluista hankeaikana, esimerkiksi yrittäjyysleirit, pedagoginen osuuskuntatoiminta ja Vuosi yrittäjänä -ohjelma. Tämän jälkeen osallistujat kuulevat kuvitteellisen case-esimerkin tuen tarpeessa olevan opiskelijan tilanteesta ja pohtivat Padlet-alustalla:

- 1) keskeisiä työllistymisen esteitä esimerkkiin peilaten
- 2) yrittäjyyskasvatuksen tarjoamia ratkaisuja
- 3) konkreettisia toimenpiteitä oppilaitoksissa ja työpaikoilla.

Padlet-alustalle syntyviä ajatuksia käydään yhdessä läpi työpajan loppukeskustelussa. Loppukeskustelusta nousseet ajatukset dokumentoidaan ja koostetaan Padlet-alustalle kaikkien osallistujien nähtäväksi ja hyödynnettäväksi jatkossa.

Keskeiset oppimistulokset ja hyödynnettävyys

Työpajan jälkeen osallistujat ymmärtävät paremmin yrittäjyyskasvatuksen merkityksen tukea tarvitsevien opiskelijoiden työllistymisen tukemisessa ja työelämätaitojen vahvistumisessa.

Osallistujat ymmärtävät, miten yrittäjyyskasvatus tukee työelämätaitoja myös silloin, kun opiskelijan tavoitteena ei ole yrittäjyys, ja saavat käytännön ideoita matalan kynnyksen

yrittäjämäisten oppimisympäristöjen toteuttamiseen. Työpajan menetelmät tukevat osallistavaa keskustelua ja mahdollistavat hiljaistenkin osallistujien äänen esiin tuomisen.

Lähde: Finlex. (2017). Laki ammatillisesta koulutuksesta 531/2017 (§§ 64–65).

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2017/20170531>

26. Kieli, kulttuuri ja kasvu – OPS-uudistus rakentamassa tulevaisuuden yrittäjyysyhteisöä

Hanna Saraketo, Tampereen ammattikorkeakoulu

Tanja Verho, Tampereen ammattikorkeakoulu

Tampereen ammattikorkeakoulun Proakatemia on kehittänyt tiimiyrittäjyyden oppimista 25 vuoden ajan; on opittu yhdessä yrittämällä. Maailma muuttuu, ja yrittäjyyskasvatuksen on vastattava kansainvälistymisen, monikielisyyden ja kotouttamisen haasteisiin. Vuonna 2024 käyttöön otetut uudistetut opetussuunnitelmat vastaavat muun muassa näihin ajankohtaisiin tarpeisiin.

Uudistuksessa haluttiin kehittää käytänteitä, jotka tukevat suomea tai englantia puhuvien opiskelijoiden yhdessä oppimista, kielten oppimista ja yrittäjävalmiuksia. Teoreettisesti uudistus pohjautuu kokemukselliseen oppimiseen ja tiimioppimisen viitekehykseen.

Uudistetut opetussuunnitelmat mahdollistavat opintojaksojen kaksikielisen toteutuksen, integroivat suomen, englannin ja ns. virkamiesruotsin kielen oppimisen käytännön projekteihin ja ohjaavat monikulttuurisiin projektitiimeihin perioditeemojen avulla.

Kaksikielinen toteutus on mahdollista, koska suomen- ja englanninkieliset opetussuunnitelmat ovat nyt yhteneväiset niin rakenteeltaan kuin ajoituksiltaan. On mahdollista muodostaa projektitiimit tutkinto-ohjelmajakojen yli, pitää yhteisiä, kaksikielisiä tilaisuuksia ja toisinaan valita, millä kielellä jonkun asian oppii.

Ensimmäisen vuoden tulokset ovat lupaavia: jokainen opiskelija on osallistunut ainakin neljään tiimiprojektiin, suorittanut kieliopinnot ja työskennellyt monikulttuurisessa tiimissä. On syntynyt neljä osuuskuntaa, saatu merkittäviä taloudellisia onnistumisia ja solmittu uusia ystävyssuhteita kulttuurirajojen yli.

Jatkokehityksessä vahvistetaan kaksikielisyyttä, rakennetaan polkuja ulkomailta tulleiden opiskelijoiden työllistymiseen ja varmistetaan kielitaidon kehittymisen arviointi.

Tampereen ammattikorkeakoulun Proakatemia uudet opetussuunnitelmat tarjoavat mahdollisuuden kansainvälisen, yrittäjämäisen yhteisön rakentamiseen, joka osaltaan tuo Suomen elinkeinoelämälle sen tarvitsemaa kasvua.

Asiasanat: yrittäjyyskasvatus, yrittäjyys, kielitietoinen opetus, tiimipedagogiikka

27. Pk-yritysten TKI-polku: vertailevia kokemuksia erilaisista lähestymistavoista

Anette Kairikko, Turun ammattikorkeakoulu

Tarve pk-yritysten tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan (TKI) edistämiseksi on ajankohtainen ja polun muotoon paketoitulla TKI-polulla on konseptina uutuusarvoa. TKI-polku edustaa ammattikorkeakoulujen ja pk-yritysten välistä yhteistyötä alueellisissa verkostoissa.

TKI-polun tavoite oli kehittää yrittäjien ja pk-yrityksissä työskentelevien TKI-kyvykkyyksiä ja siten kasvattaa TKI-toimintaa kohti kansallisesti asetettuja tavoitteita. Tavoitteena oli synnyttää ideoita, laajentaa verkostoja toisten yritysten ja korkeakoulujen kanssa sekä lisätä osaamista TKI-toiminnan rahoituksen suhteen. Yleisen TKI-osaamisen lisäksi valmennukseen sisältyi ajankohtaisia teemallisia osioita koskien kiertotaloutta, tekoälyä ja digitalisaatiota sekä pk-yritysten kansainvälistymistä.

Kehittämistyön toteutus muodostui esivaiheesta, yrittäjien TKI-kyvykkyyksien kartoituksesta ja kahteen otteeseen toteutetusta TKI-polun valmennuksesta. Valmennus muodostui ideointipajoista, asiantuntija-alustuksista, ja yrityksen oman haasteen eteenpäin viemisestä ammattikorkeakoulun asiantuntijoiden tuella. Toteutuksessa oli mukana kolme eri ammattikorkeakoulua, jotka toteuttivat polkuja itsenäisesti, mutta tekivät myös yhteistyötä. Tässä artikkelissa tarkastelu rajataan Turun ammattikorkeakoulun monialaisen tiimin toteuttamiin kahteen polkuun, joiden kohdejoukko oli 30 pk-yritystä.

Ylimaakunnallista yhteistyötä käsitellään Turun toteuttamien polkujen osalta.

Kehittämistyön pääasiallisena tuloksena esitellään ja vertaillaan kahta erilaista polun muotoon kehitettyä lähestymistapaa pk-yrittäjien TKI-toiminnan kasvattamiseksi. Näiden pohjalta tunnistetaan TKI-polkumallin keskeiset osa-alueet. Polku on sovellettavissa yrittäjyyskasvatuksen käytänteisiin käsiteltäessä korkeakoulujen roolia alueellisissa verkostoissa. Lisäksi tarkastellaan yrittäjien kokemuksia ja saavutettuja tuloksia suhteessa polkuvalmennuksen tavoitteisiin.

Kehittämistyön jatkotoimenpiteet liittyvät polun mallintamiseen, mikä tuottaa työkaluja käytännön yrittäjyyden koulutuksen tarpeisiin.

Avainsanat: Pk-yritys, TKI, korkeakouluyhteistyö, koulutus

28. Näyttöön perustuvat menetelmät tuovat systemaattisuutta yrittäjän päätöksentekoon

Hanna Tölli, Centria-ammattikorkeakoulu

Petri Kähärä, Centria-ammattikorkeakoulu

Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta (TKI) korkeakouluissa tukee yrittäjyyttä ja alueellista kehitystä viemällä tutkimustietoa yritysten käyttöön. Yrittäjyys on keskeinen osa hyvinvointivaltion ylläpitämistä, sillä yrittäjien innovaatioilla ja lisäarvon tuottamisella on merkittävä vaikutus uusien työpaikkojen syntyyn ja yhteiskunnan laajempaan hyvinvointiin. Kuitenkin johtamisen ja yrittäjyyden tutkimusta on kritisoitu käytännön ja teorian välisestä kuilusta, metodologisista puutteista ja empiirisen näytön vähäisyydestä (Banks ym. 2016; Antonakis 2017; Cronin ym. 2021).

Näyttöön perustuva johtaminen on noussut merkittäväksi teemaksi, joka pyrkii ratkaisemaan näitä haasteita. Pfeffer ja Sutton (2006) korostivat tutkimukseen perustuvien käytäntöjen tärkeyttä, sillä monet johtamispäätökset nojaavat edelleen uskomuksiin ja ideologiaan, mikä voi johtaa tehottomiin ratkaisuihin. Näin ei kuitenkaan tarvitse olla. Luonnollisesti johtamistutkimuksessa löytyy hyviä tutkimuksia paljon, kuten esimerkiksi Bloom ym. (2012, 2020) ja Gosnell ym. (2020) tutkimukset johtamiskäytännöistä, Bertrand ja Shoar (2003) johtamistyyleistä ja Camuffo tutkimusryhmineen (2021) toimivasta liiketoiminnan kehittämisen menetelmistä. Kuitenkin näyttöön pohjautuva johtamistutkimus on vieläkin alkuvaiheissaan (Rynes ja Bartunex 2017).

Esimerkiksi Camuffon tutkimusryhmän mukaan tutkijamainen lähestymistapa yrityskehittämisessä parantaa startupien menestystä erityisesti niiden alkuvaiheessa. Tutkijamaisella lähestymistavalla yrityskehittämisessä tarkoitetaan sitä, että liiketoimintasuunnitelmaan asetetaan sopivia olettamia, jotka myös testataan ennen päätöksen tekoa. Kun testauksen tulokset on saatu, on myös johtopäätösten tekeminen helppoa: idea joko on toteuttamiskelpoinen tai hylättävä aikaan sopimattomana. Suomessa tätä lähestymistapaa on pilotoitu kansainvälisessä hankeyhteistyössä vuosina 2023–2025 yhteistyössä irlantilaisien, norjalaisten ja islantilaisien toimijoiden kanssa.

Pilottihankkeen ensimmäisessä vaiheessa analysoitiin suomalaisten yrityskehitysyhtiöiden toimintaa, ja havaittiin, että systemaattisia ja yhteisiä kehittämiskäytäntöjä on vähän. Yrityskehittäjien työtavat pohjautuvat usein henkilökohtaiseen kokemukseen ja asiantuntemukseen, mutta eivät välttämättä järjestelmällisiin menetelmiin. Lisäksi vastuullisuuskysymysten huomiointi koettiin haastavaksi. Toisessa vaiheessa viisi yritystä osallistui kuuden kerran

valmennukseen, jossa liiketoimintatyökaluja sovellettiin aidosti testattuihin liikeideoihin.

Tulokset osoittavat, että tutkijamainen lähestymistapa – joka sisältää oletusten asettamisen, testaamisen ja tulosten analysoinnin – tuo selkeyttä päätöksentekoon. Tämä lähestymistapa säästää aikaa ja resursseja, ja sen avulla tehdyt päätökset ovat kestävämpiä, koska ne perustuvat tutkimustietoon eivätkä pelkkiin oletuksiin. Näyttöön perustuvat työkalut tukevat erityisesti alkuvaiheen yrityksiä tarjoamalla systemaattisen pohjan innovaatioiden ja liiketoiminnan kehittämiseksi.

LÄHTEET

- Antonakis, J. (2017). On doing better science: From thrill of discovery to policy implications. *The Leadership Quarterly*, 28(1), 5-21.
- Banks, G. C., Pollack, J. M., Bochantin, J. E., Kirkman, B. L., Whelpley, C. E., & O'Boyle, E. H. (2016). Management's science–practice gap: A grand challenge for all stakeholders. *Academy of Management Journal*, 59(6), 2205-2231.
- Bertrand, M., & Schoar, A. (2003). Managing with style: The effect of managers on firm policies. *The Quarterly journal of economics*, 118(4), 1169-1208.
- Bloom, N., Genakos, C., Sadun, R., & Van Reenen, J. (2012). Management practices across firms and countries. *Academy of management perspectives*, 26(1), 12-33.
- Bloom, N., Mahajan, A., McKenzie, D., & Roberts, J. (2020). Do management interventions last? Evidence from India. *American Economic Journal: Applied Economics*, 12(2), 198-219.
- Camuffo, A., Gambardella, A., Messinese, D., Novelli, E., Paolucci, E., & Spina, C. (2021). A scientific approach to innovation management: theory and evidence from four field experiments.
- Cronin, M. A., Stouten, J., & Van Knippenberg, D. (2021). The theory crisis in management research: Solving the right problem. *Academy of Management Review*, 46(4), 667-683.
- Gosnell, G. K., List, J. A., & Metcalfe, R. D. (2020). The impact of management practices on employee productivity: A field experiment with airline captains. *Journal of Political Economy*, 128(4), 1195-1233.
- Pfeffer, J., & Sutton, R. I. (2006). *Hard facts, dangerous half-truths, and total nonsense: Profiting from evidence-based management*. Harvard Business Press.

Rynes, S. L., & Bartunek, J. M. (2017). Evidence-based management: Foundations, development, controversies and future. *Annual Review of Organizational Psychology and Organizational Behavior*, 4(1), 235-261.

29. Luokanopettajaopiskelijoiden itsearviointia opintojensa yrittäjämäisyydestä

Lenita Hietanen, Lapin yliopisto

Yrittäjämäinen ajattelu ja toiminta linkittyvät vahvasti yksilön arkeen ja työelämään: erilaisten mahdollisuuksien etsiminen ja niiden kokeileminen sekä päätöksenteko edellyttävät luovaa ajattelua, tulevaisuuteen suuntaavaa asennetta sekä rohkeutta ottaa riski tehdä toisinaan huonojakin valintoja. Viimeaikaisetkin tutkimukset (esim. Kolho, 2024; Sommarström 2022) ovat vahvistaneet valitettavaa tosiasiaa, että yrittäjämäisyyttä ei vieläkään esimerkiksi perus- eikä toisen asteen oppilaitoksissa pystytä hyödyntämään oppijoiden voimavarana. Sen lisäksi, että opettavat tärkeitä sisältöjä, opettajat ovat olennaisia henkilöitä lasten ja nuorten valmistautuessa kohtaamaan muutoksia. Kaikesta negatiivisesta puheesta huolimatta lasten ja nuorten on tärkeää jo perusasteella opetella toimimaan sekä ohjatusti että itsenäisesti. Kouluissa ei kuitenkaan ole kaikille yhteistä oppiainetta yrittäjyyskasvatuksesta, joten laaja-alaisen osaamisen yhtenä alueena sitä on toteutettava osana koulun perustoimintoja.

Tässä tutkimuksessa luokanopettajaopiskelijat tarkastelevat yhden, peruskoulun kaikille yhteisen oppiaineen opinnoissaan yrittäjämäisyyttä itseohjautuvuuden näkökulmasta (Jones 2019) sekä toisaalta C-R-I-T-I-C -viitekehyksen (courage-responsibility-initiative-tolerance for ambiguity-interactivity-creativity) puitteissa (Westerberg 2020). 79 perusopintojen opiskelijaa sekä 17 valinnaisen opintojakson opiskelijaa arvioivat, missä määrin yksi heidän opintojaksonsa oli toteutettu opettajajohtoisesti ja toisaalta osittain tai lähes kokonaan opiskelijoiden itseohjautuvuuteen perustuen. He myös arvioivat, miten C-R-I-T-I-C -viitekehyksen osaalueet toteutuivat opintojaksolla. Lähtökohtana opettajankouluttajalla oli, että kokemus omasta toiminnasta ja sen reflektomisesta yrittäjämäisestä näkökulmasta voisi hoksauttaa tulevat luokanopettajat siihen, miten he voivat tavallisissa peruskoulun opetustilanteissa vahvistaa yrittäjämäisyyden näkökulmaa ja samalla oppilaittensa valmiuksia selviytyä jatkuvassa muutoksessa. Tulokseksi saatiin, että keskimäärin opiskelijat kokivat opiskelleensa itsenäisesti, joskin oli tärkeää, että opettajankouluttaja oli jatkuvasti saatavilla. C-R-I-T-I-C -viitekehyksen eri osa-alueita opiskelijat olivat havainneet itseltään keskimäärin vahvasti (5-portainen likert-asteikko). Tutkimus rohkaisee kehittämään yrittäjämäistä reflektointia opettajankoulutuksen oppiaineisiin liittyvissä opinnoissa.

Avainsanat: Luokanopettajakoulutus, itseohjautuvuus, yrittäjämäisyys, reflektointi

30. Yrittäjyyskasvatuksen ilmentymiä erään lukion yrittäjyyskasvatuksen työpajasta

Anne Gustafsson-Pesonen, Tampereen yliopisto

Esittelen erään suomalaisen lukion opettajille vuonna 2023 vetämäni yrittäjyyskasvatuksen työpajan tuloksia.

Työpaja jakautui kolmeen osaan ja sen kesto oli 3 tuntia. Työpajan menetelmänä oli learning cafe menetelmä. Ajatukset kokosimme fläppipapereille. Ensimmäisessä osassa käsittelin yrittäjyyskasvatusta koulukontekstissa ns. laaja-alaisen yrittäjyyskasvatuksen ja yrittäjyyspedagogiikan näkökulmasta useisiin tutkijoihin viitaten. Kävin läpi Behavoiurs, Attributes and Skills viitekehystä (Gibb). Viittaisin myös Nudging eli töytäisy yrittäjyyteen tukemisen viitekehysten (Neergaard). Lopuksi esittelin väitöskirjaani pohjautuen yrittäjyyskasvatuksen polkumallia (Gustafsson-Pesonen).

Työpajan toisessa osassa kuuteen pöytäkuntaan eli "kotiryhmään" jakautuneena etsimme lukion opettajien kanssa vastauksia ylätasoin kysymykseen: "miten kehittä työelämä ja yrittäjyys osaksi omaa opetusta". Kotiryhmien pääteemat olivat: SWOT, Integrointi, Minä-taso, Nyt-taso, Tulevaisuus ja Esteet.

Työpajan kolmannessa osassa kokosimme opettajien näkemyksistä kyseiselle lukiolle yrittäjyyskasvatuksen mallia. Kokosimme myös yhteiseksi sopimukseksi, "mitä päivän aikana oivallettuja viemme käytäntöön" ja "mitä päivän aikana oivaltamiani vien itse käytäntöön".

Avainsanat: yrittäjyyskasvatus, yrittäjyyspedagogiikka, polkumalli, lukiokoulutus

31. Opiskelijoiden psykologisen omistajuuden ja itsensä rakentamisen tukeminen korkeakoulutuksessa: Polkuja sitoutumiseen, kasvuun ja tiedon luomiseen

Noora Heino, LUT-yliopisto

Tässä tutkimuksessa tarkastellaan psykologisen omistajuuden (psychological ownership, PO) ja itsensä rakentamisen (self-authorship SA) välistä yhteyttä yliopisto-opiskelijoiden projektilähtöisessä oppimisessa, erityisesti tilanteissa, joissa opiskelijat työskentelevät omista ideoistaan lähtöisin olevien projektien parissa. PO- ja SA-teorioihin pohjautuen tutkimus selvittää, miten opiskelijoille kehittyy omistajuuden tunne kurssiprojekteista (eli ideoista ja tiedosta, jota he itse luovat), sekä miten omien projektien parissa työskentely vaikuttaa heidän oppimisprosessiinsa, identiteettiinsä ja käsitykseensä itsestään.

Tutkimusaineisto kerättiin määrällisenä kyselynä (N = 159) neljstä eurooppalaisesta yliopistosta Webropol-kyselytyökalun avulla. Vastauksia analysoitiin konfirmatorisen faktorianalyysin ja rakenneyhtälömallin keinoin, tavoitteena tunnistaa yhteyksiä psykologisen omistajuuden, itsensä rakentamisen ja opiskelijalähtöiseen projektityöhön sitoutumisen välillä.

Tulokset korostavat kontrollin ja koetun idean laadun merkitystä psykologisen omistajuuden kehittymisessä. Lisäksi tutkimus osoittaa, että syvälinen ymmärrys sekä kohteen (idean tai tiedon) koettu laatu ovat keskeisiä tekijöitä itsensä rakentamisen tukemisessa. Opiskelijoiden kokema yhteys omaan työhönsä osoittautui tärkeäksi: kun he kokevat omistajuutta ideoistaan, heidän motivaationsa, sitoutumisensa ja sinnikkyytensä kasvavat – erityisesti luovuutta edellyttävillä kursseilla.

Tutkimus korostaa, että sekä opiskelijan sisäinen kehitys, että oppimisen kohde – tieto tai idea – tulisi ottaa huomioon, jotta oppimisesta muodostuu syvällistä ja merkityksellistä. Psykologisen omistajuuden ja itsensä rakentamisen yhdistäminen osoittaa, miten opiskelijan minäkuva ja identiteetin kehitys nivoutuvat yhteen tiedon rakentamisen kanssa. Tutkimus tarjoaa näkökulmia siihen, miten opiskelijoiden itsensä rakentaminen tukee opiskelijoiden älyllistä kasvua ja identiteetin muotoutumista.

Tutkimuksen löydöksillä on merkitystä opetussuunnitelmien kehittämislle, opettajien työtavoille ja koulutuspolitiikalle. Se painottaa oppimisympäristöjen merkitystä, jotka tukevat opiskelijan autonomiaa ja mahdollistavat merkityksellisen sitoutumisen omaan oppimisprosessiin. Tuloksia voidaan hyödyntää sekä opetusmenetelmien että yksittäisten opintojaksojen ja laajempien koulutusohjelmien suunnittelussa ja kehittämisessä.

Avainsanat: Psykologinen omistajuus (psychological ownership); itsensä rakentaminen (self-authorship); kontrolli (control); tieto (knowledge); itsensä investointi (self-investment); koettu kohteen laatu (perceived object quality), korkea-asteen koulutus (higher education)

32. Yrittäjyyden ideologinen ohjaus perusopetuksessa

Leena Rättyä, Helsingin yliopisto

Yrittäjyyden edistäminen koulutuksen avulla on näkynyt suomalaisessa yhteiskunnassa 1990-luvun puolivälistä lähtien laajamittaisesti. Peruskoulun ja lukion opetussuunnitelmiin yrittäjyyskasvatus tuli vuonna 1994. Yrittäjyyden tulon opetussuunnitelmiin voi nähdä osana laajempaa koulutuspoliittista kehitystä. Tässä tutkimuksessa suomalaisen perusopetuksen ohjausjärjestelmää tarkastellaan ideologisen ohjauksen näkökulmasta, jolloin perusopetuksen opetussuunnitelmia tarkastellaan yrittäjyyden kannalta. Tutkimuksessa kysytään, miten yrittäjyyden ideologinen ohjaus toteutuu suomalaisessa koulukontekstissa.

Tutkimuksen taustalla on ymmärrys suomalaisen koulutuspolitiikan, koulutuksen ohjausjärjestelmän sekä koulutusjärjestelmän muutoksesta. Nämä ovat muuttuneet viimeisten vuosikymmenten aikana osana yleistä yhteiskuntapoliittista kehitystä. Ennakolliseen ohjaukseen ja erilaisiin lupamenettelyihin perustuvasta normatiivisesta sääntelykulttuurista on siirrytty hajautettuun, paikallisten ja yksilöllisten valintojen ja arvioinnin kautta toimivan ohjausjärjestelmän suuntaan. Tutkimus kuuluu kriittisen yrittäjyyskasvatustutkimuksen ja koulutussosiologisen tutkimuksen piiriin. Teoreettisen pohdinnan myötä mallinnetaan yrittäjyyden ideologisen ohjauksen implementoitumista perusopetukselle asetettujen tavoitteiden ja sisältöjen kautta.

Tarkastelun kohteena ovat perusopetuksen opetussuunnitelmat 1970-luvulta 2000-luvulle. Koulutuksen ohjausjärjestelmää käsitellään Ulf P. Lundgrenin (1990) luoman jaottelun pohjalta, jossa tavoitteiden ja sisältöjen kautta toimivan ideologisen ohjauksen ohella muita ohjauksen välineitä ovat lainsäädäntöön perustuva normiohjaus, taloudellinen ohjaus sekä arviointi. Tutkimus keskittyy ideologisen ohjauksen tarkasteluun.

Opetussuunnitelmien argumentointi yrittäjyyden tavoitteista ja sisällöistä mukailee yhteiskunnallista kehitystä ja koulutuspoliittista muutosta. Yrittäjyys liitettiin 1980-luvulle saakka lähinnä ammatillisen koulutuksen tehtäväksi ja sitä kuvattiin ulkoisen yrittäjyyden kautta. Sisäisen yrittäjyyden merkitys on perusopetuksen opetussuunnitelmakuvauksissa sittemmin painottunut merkittävästi.

Tutkimus tuo lisätietoa kriittiseen yrittäjyyskasvatustutkimukseen koulutussosiologisesta näkökulmasta avaten keskustelua perusopetuksen opetussuunnitelman ideologisesta ohjauksesta. Tutkimuksen tuloksena syntyneen tiedon avulla on mahdollista avata reflektoivaa keskustelua yrittäjyyden koulutuspoliittisesta ideologisesta ohjauksesta.

Avainsanat

Yrittäjyyskasvatus, ideologinen ohjaus, perusopetuksen opetussuunnitelma

33. Yrittäjien integroiminen korkeakoulujen yrittäjyyskasvatukseen: haasteiden ja ratkaisuehdotuksien äärellä

Sanna Ilonen, Turun yliopisto

Yrittäjyyskasvatus korostaa kokemuksellista, käytännönläheistä oppimista. Erityisesti korkeakoulutuksessa tämä haastaa opettajia luomaan oppimisympäristöjä, jotka täyttävät akateemiset, sisällölliset vaatimukset samalla painottaen yrittäjyyden käytäntöä ja kokemuksellista oppimisilmapiiriä (Solomon, 2007). Tämä korostaa käytännönosaajien, erityisesti yrittäjien, integroinnin tärkeyttä yrittäjyyskasvatukseen, sillä on harvinaista, että opettajat ovat asiantuntijoita sekä yrittäjyyden teoriassa että käytännössä. Yrittäjät voivatkin hoitaa monenlaisia tehtäviä korkeakoulutuksessa; he voivat toimia vierailevina luennoitsijoina, mentoreina, tarjota mahdollisuuksia oppia välillisesti positiivisista ja negatiivisista yrittäjyyskokemuksista sekä edistää korkeakouluhenkilökunnan ja opiskelijoiden verkostoitumista (ks. Aluthgama-Baduge et al., 2024; Fellnhofer 2017). Viimeaikainen tutkimus on tuonut esille, että yrittäjien integroiminen korkeakoulutukseen sisältää monia haasteita ja vastakkainasetteluita (ks. Aluthgama-Baduge et al., 2024; Rajasinghe et al., 2025). Tässä tutkimuksessa tarkastelemme Entrepreneur in Residence (EiR) -ohjelmaan osallistuvien yrittäjien näkemyksiä integroitumisen haasteista korkeakoulutuksessa tarjoten haasteisiin myös ratkaisuehdotuksia.

Tutkimuskysymyksemme on: *Mitä haasteita on yrittäjien integroinnissa*

yrittäjyyskoulutukseen, ja millaisia ratkaisuja voidaan ehdottaa näiden ratkaisemiseksi?

EiR-ohjelmaan osallistuvat yrittäjät ovat kokeneita yrittäjiä, jotka työskentelevät yrittäen tuoda käytännön yrittäjyysosaamista korkeakoulutukseen (Silvaggi et al., 2015).

Hyödynnämme tutkimuksessamme rajatyön teoriaa, joka korostaa, että erilaisten ryhmien (esimerkiksi akateemiset ja yrittäjät) yhteistyö vaatii aktiivista rajatyötä (ks. Ungureanu & Bertolotti, 2018). Tutkimus on laadullinen ja perustuu tulkitsevaan fenomenologiseen analyysiin (IPA). Haastattelimme seitsemää tarkoituksella valittua EiR-yrittäjää puolistrukturoiduilla haastatteluilla. Analyysi on toteutettu IPA-ohjeistuksen mukaisesti.

Tulokset paljastavat rakenteellisia haasteita, kuten yliopiston työntekijöiden ja käytännön toimijoiden välinen jännite, roolien epäselvyys sekä viestinnän ja strategian puute. Lisäksi yrittäjien ja korkeakoulujen valmistautumattomuus yhteistyöhön heikentää rajatyötä.

Tutkimus korostaa keskinäisen kunnioituksen ja yhteisen tarkoituksen edistämisen merkitystä teorian ja käytännön välisen kuilun kaventamiseksi ja toimivan yhteistyön edistämiseksi. Tarjoamme uusia näkökulmia ja ratkaisuehdotuksia käytäntöjen kehittämiseksi, jotta yrittäjien integrointi olisi mutkattomampaa.

avainsanat: yritys yhteistyö, rajatyö, korkeakoulutus, EiR

34. Yrittäjyyspainotteinen sairaanhoitajakoulutuksen aloitus

Kirsi Puhtimäki, Hämeen ammattikorkeakoulu

Katri Pärssinen, Hämeen ammattikorkeakoulu

Kehittämistyön tarkoitus ja käytänteiden parantaminen

Yrittäjyyslinjausten 2017 mukaan on yrittäjämäisiä valmiuksia ovat muun muassa mahdollisuuksien havainnointi ja hahmottaminen niihin tarttuminen, aloitteellisuus, tavoitteellisuus, kyky muuttaa ideat toiminnaksi, omien vahvuuksien tunnistaminen ja hyödyntäminen, vastuunottaminen, kyky ymmärtää, tunnistaa ja hallita riskejä sekä kyky tehdä päätöksiä. (Opetushallitus n. d.) Sairaanhoitajan kompetensseissa on ilmaistu, että sairaanhoitajan tulee kyetä tuottamaan, jakamaan ja hyödyntämään asiantuntijuutta ja kumppanuuksia monialaisissa tiimeissä ja verkostoissa. (Savonia amk)

Design-based education (muotoilulähtöinen oppiminen, DBE) on yhteiskehittämällä oppimista, jota tehdään tiiviissä yhteistyössä yritysten ja muiden työnantajien kanssa. DBE muodostuu kahdeksasta ulottuvuudesta; muotoiluajattelu, autenttiset haasteet ja työelämäyhteistyö, kestävät ja vastuulliset ratkaisut, kehittämällä oppiminen ja tiimityö, opiskelijan toimijuus, hyvinvointitaidot, tutkimusperustaisuus, innovaatio-osaaminen ja uudistavuus sekä monialainen yhteistyö. (HAMK)

Toteutus:

Opiskelijat jaettiin toisena opiskelupäivänä pienryhmiin Diili – case tehtävän tekemiseen DBE- ja muotoiluajattelun pohjalta. Aloituksessa oli johdantoa muotoiluajattelusta ja tiedonhausta. Diilissä casena oli autenttinen työelämähaaste - motivoida työntekijöitä autonomiseen työaikasunnitteluun. Haaste saatiin paikalliselta terveystalon yritykseltä, jonka kanssa opiskelijat tekivät yhteistyötä Diilin aikana.

Diilin tarkoituksena oli ryhmän opiskelijoiden ryhmäytyminen ja yrittäjämäisten valmiuksien herättely opintojen alusta alkaen. Ryhmäytymiseen kuuluvat ryhmän muodostaminen sekä ryhmän toiminta. Ryhmän toimintaan vaikuttaa ryhmän jäsenten vuorovaikutus sekä aktiivinen osallistuminen. (Ronkainen ym. 2020)

Diili-työskentelyssä opiskelija tutustuu oman alan ilmiöihin, toimijoihin ja tehtäviin aidossa työelämältä saadussa haasteessa. Diili käynnistyi tiedon haulla autonomisesta työvuorosunnittelusta. Tiimit ideoivat ratkaisuehdotuksia ja valitsivat niistä yhden tai useamman. Ratkaisuehdotus työstetään valmiiksi prototyyppineen yhdeksi esitykseksi. Jokainen ryhmä laati omannäköisen tuotoksen annetusta aiheesta. Työt esiteltiin toimeksiantajalle noin kuukauden kuluttua, joka palkitsee parhaat ratkaisut. (HAMK)

Opiskelijat ottivat itseohjautuvasti vastuun ryhmän toiminnasta ja tehtävän etenemisestä. Opettajat ohjasivat opiskelijaryhmiä prosessin aikana kahdesti.

Tulokset:

Opiskelijat tunnistivat haasteet, joita ryhmätehtävän tekeminen tuotti, ja lähtivät oma-aloitteisesti ja yrittäjämäisesti ratkaisemaan niitä. Opiskelijoiden sitoutuminen tehtävään oli hyvää ja sopivan haastava tehtävä motivoi tehtävän tekemistä ja kokemusten jakamista.

Jatko:

Diili-tehtävästä tunnistettiin asioita ja sanoituksia, joita tulee kehittää seuraavaan toteutukseen. Esimerkiksi pohdittiin yrityksen tiiviimpää roolia, tehtävän integroitumista tiiviimmin meneillään oleviin opintoihin ja aihealueita, joita Diilin avulla voisi opettaa.